



# Streekoproepen in Nederland

**In opdracht van:**

Ministerie van OCW

**Project:**

2008.018

**Publicatienummer:**

2008.018-0908

**Datum:**

Utrecht, 29 juli 2009

**Auteurs:**

Paul Rutten (o.m. Universiteit Leiden)  
Barbera van den Berg (Dialogic)  
Karianne Vermaas (Dialogic)  
Christiaan Holland (Dialogic)  
Nico van Eijk (IVIR)  
Jan de Nijs (TNO)



# Samenvatting

Streekomroepen zenden uit voor meerdere aaneengesloten gemeenten die een sociaal-culturele eenheid vormen. De Mediawet maakt dit mogelijk. Streekomroepen zijn een bijzondere vorm van lokale publieke omroep. De wet stelt wel grenzen aan de omvang van een streekomroep, die mag niet dermate groot zijn dat hij, op basis van zijn bereik, de regionale publieke omroep concurrentie aandoet. Streekomroep is een vorm van schaalvergroting binnen de meest kleinschalige vorm van publieke omroep in Nederland.

In deze studie stond de vraag centraal in hoeverre schaalvergroting bij lokale publieke omroep, in het bijzonder door de vorming van streekomroepen, positief bijdraagt aan het functioneren van lokale omroep in Nederland. Door onderlinge samenwerking zou de lokale omroep aan kracht kunnen winnen en professioneler kunnen gaan werken.

Het aantal streekomroepen is in de voorbije jaren redelijk stabiel gebleven, in 2003 waren er 64, in 2007 62 (van de in totaal 292 lokale publieke omroepen). Het merendeel zendt uit voor twee gemeenten. Samen bedienen ze een kwart van de Nederlandse inwoners. Ondanks het stabiele aantal is er wel sprake van een dynamiek van schaalvergroting binnen de lokale publieke omroep. Door gemeentelijke herindelingen worden omroepen die eerder onder de vlag streekomroep voeren vaak plotsklaps weer gewoon lokale omroep, omdat er niet langer sprake is van meerdere gemeenten. Ook worden door herindeling lokale omroepen samengevoegd of het uitzendgebied van bestaande omroepen vergroot. Het eerste gaat ten koste van het aantal streekomroepen, maar niet ten koste van de schaalgrootte van de gehele lokale omroep in Nederland. Ondanks de voortschrijdende herindeling blijft het aantal streekomroepen constant, wat verdere schaalvergroting indiceert. De vorming van streekomroepen is al enkele decennia bij wet mogelijk.

Het grootste deel van de streekomroepen komt tot stand door de uitbreiding van het verzorgingsgebied van een omroep naar naburige gemeenten waar daarvoor nog geen lokale publieke omroep actief was. Een fusie van bestaande, reeds actieve omroepen komt regelmatig, maar minder voor. Deze studie laat zien dat de vorming van een streekomroep vooral aantrekkelijk is voor kleinere gemeenten en eventueel daar actieve omroepen. Er is daarmee sprake van een schaalvergrotend effect aan de onderkant van het spectrum van de lokale publieke omroep. Tezelfdertijd bewijst het bestaan van zeer kleine lokale omroepen dat schaalvergroting door vorming van een streekomroep niet voor alle gemeenten een aantrekkelijke optie is, bijvoorbeeld door een sterk gevoel van culturele eigenheid. In termen van potentieel bereik variëren de streekomroepen van vijftien tot 248 duizend inwoners, waarbij het verschil tussen de grootste streekomroep en de één na grootste ook nog aanzienlijk is: 248 duizend tegen 171 duizend. Bij de lokale omroep is de range aanzienlijk groter en ligt tussen de zeven en 750 duizend inwoners. Wat verder opvalt, is dat de prestaties van de streekomroepen in termen van de omvang van de diensten die ze aanbieden vrijwel op alle punten positief afsteken bij het gemiddelde van de reguliere lokale publieke omroepen.

Streekomroepen zien het grotere bereik en daarmee het uitzicht op meer middelen en een professionelere manier van werken als belangrijkste voordeel. Ook is het potentieel aan vrijwilligers aanmerkelijk groter. Voorts biedt een groter verzorgingsgebied meer thema's die in de programma's aan de orde kunnen worden gesteld, waardoor men beter aan zijn wettelijke taak kan voldoen. Ook geldt een aantal strategische voordelen: de onderhandelingspositie met kabelmaatschappijen verbetert.

De twee belangrijkste nadelen van streekomroepen houden verband met de afhankelijkheid van meerdere gemeenten en met de distributie, radio via de ether en televisie via de

kabel. Lokale publieke omroepen die voor meerdere gemeenten uitzenden hebben vaak te maken met verschillende beleidslijnen in verschillende gemeenten, in het bijzonder ten aanzien van financiering. Dat levert een behoorlijke additionele bestuurlijke en administratieve last op. Door de voorgenomen wettelijke beperking van de gemeentelijke speelruimte wordt de situatie rond overheidsfinanciering mogelijk minder complex. De problemen met de programmadistributie zijn verschillend van aard. Wanneer een omroep gaat uitzenden voor meerdere gemeenten ontstaan er op het terrein van distributie via kabel en ether relatief complexe situaties die tot hogere kosten kunnen leiden. Het blijkt niet altijd mogelijk om met de bestaande FM-frequenties het gehele verzorgingsgebied van goede radiosignalen te voorzien. Streekomroepen hebben daarnaast vaak een moeizame relatie met kabelexploitanten. Zij moeten vaak hoge kosten maken omdat ze het signaal op meerdere plaatsen moeten aanbieden. De complexiteit voor de omroep neemt verder toe wanneer er binnen het verzorgingsgebied meerdere kabelmaatschappijen actief zijn. Op het terrein van digitale distributie bestaat een aantal specifieke barrières. Er is (nog) geen must carry rule voor kabelexploitanten voor het digitale pakket verplicht omdat de digitale kabel nog niet voor een significant aantal eindgebruikers in Nederland het belangrijkste middel is om het programma-aanbod te ontvangen. Dat is vooralsnog de analoge kabel. Dit onderzoek laat zien dat de technische barrières of capaciteitsargumenten om lokale publieke omroepen via de digitale kabel door te geven niet of nauwelijks meer gelden. Voorts blijkt dat in de verdere toekomst met verschillende digitale platformen vrijwel alle Nederlandse huishoudens bereikt kunnen worden.

Een derde nadeel is dat bij het verzorgen van een programma voor meerdere gemeenten en een groot aantal woonkernen het behouden van het evenwicht in programmatische aandacht soms moeilijk is. Daaruit blijkt dat de sociaal culturele verbondenheid van gemeenten die door een streekomroep worden bediend, een belangrijke factor moet zijn bij het besluit om tot vorming ervan over te gaan. Die verbondenheid functioneert aan de ene kant als belangrijkste motor voor vorming van streekomroepen, en tegelijkertijd als rem.

Voor de overheid lijkt er geen specifieke taak weggelegd om, met het oog op schaalvergroting, de vorming van streekomroepen actief te bevorderen. Door de combinatie van gemeentelijke herindeling, de bestuurlijke motor achter schaalvergroting binnen de lokale omroep, en de vorming van streekomroepen krijgt die schaalvergroting vanzelf haar beslag, tot de 'natuurlijke' grens is bereikt. Daarbij blijkt dat de bepalingen die vorming van streekomroepen mogelijk maken, al decennia zonder noemenswaardige problemen werken. Er ligt wel een taak voor de overheid om de barrières die bestaan voor het incasseren van de winst van de schaalvergroting, weg te nemen. Er bestaan fricties die het positieve effect van schaalvergroting via de vorming van streekomroepen temperen en ten dele teniet doen.

Er zou in de sfeer van wet- en regelgeving gezocht moeten worden naar manieren om het bestuurlijke en administratieve probleem dat omroepen ontmoeten wanneer ze met meerdere gemeentes moeten gaan onderhandelen, op te lossen. Ook de additionele last van het meerdere malen moeten aanleveren van het programmasignaal door streekomroepen bij de kabelexploitanten zou verlicht of weggenomen moeten worden. Dit is relatief duur en wordt duurder met de uitbreiding van het verzorgingsgebied naar meerdere koppelpunten in verschillende gemeenten. Hierbij ligt een oplossing voor de hand waarin kabelexploitanten verplicht worden om als onderdeel van de must carry bepaling het signaal bij de lokale publieke omroep op te halen, eventueel met een hardheidsclausule bij onredelijke kosten.

In algemene zin laat dit onderzoek zien dat schaalvergroting binnen de lokale publieke omroep pas dan aanbeveling verdient wanneer ze geen afbreuk doet aan de factor

nabijheid die een van de belangrijkste sterktes van de lokale omroep vormt. Dat is ook het belang van de bepaling in de huidige richtlijn van het Commissariaat voor de Media dat gemeenten een sociaal-culturele eenheid moeten vormen willen ze voor de vorming van een streekomroep in aanmerking komen. Immers wanneer schaalvergroting als zodanig uitgangspunt is en de sociaal-culturele binding van de te bedienen gemeenschappen ondergeschikt is, bestaat het gevaar van een grotere kloof tussen gemeenschap en omroep, waardoor de effectiviteit van de lokale omroep af- in plaats van toe neemt.

Opvallend is dat een discussie over schaalvergroting in het domein van de kleinschalige omroep in Nederland haaks staat op de huidige ontwikkeling van community media in Europa. Community broadcasting, de term die in andere landen gemeengoed is, wordt in het buitenland opgevat als kleinschalige, niet-commerciële omroep, dat wil zeggen met een klein territoriaal bereik, gericht op specifieke (doel)groepen die door andere vormen van omroep niet of nauwelijks bediend worden. Community broadcasting valt onder de zogenaamde *third sector* media, apart van commerciële omroep en publieke omroep (public service). In Nederland wordt lokale publieke omroep juist gezien als een onderdeel van de publieke omroep, is daarom op een breed publiek gericht, kent een algemeen programmavoorschrift en biedt daarom een relatief breed aanbod van programma's. In die zin onttrekt het Nederlandse bestel zich aan de Europese invulling van community broadcasting. Daar is eerder sprake van schaalverkleining dan schaalvergroting.

# Summary

*Streekomroepen* broadcast for multiple adjacent municipalities that form a socio-cultural unity. This is endorsed by the Dutch Media Act. A *streekomroep* is an exceptional type of local public broadcasting station. The size of a *streekomroep* is limited by law, which prohibits the *streekomroepen* to compete in range with the regional public broadcasting stations. *Streekomroepen* are examples of expansion in scale within the smallest type of public broadcasting stations in the Netherlands.

This study has sought to find out to what extent the Dutch local broadcasting system is enhanced by expansions in scale, specifically by the creation of *streekomroepen*. By cooperation, local broadcasting stations could professionalise and win strength.

In recent years, the number of *streekomroepen* has remained almost unaltered: there were 64 of them in 2003, against 62 in 2007, whereas there were 292 local public broadcasting stations in total. The majority of those *streekomroepen* broadcasts for two municipalities, all of the 62 combined cater for a fourth of all Dutch citizens. Despite the constancy in numbers, the local public broadcasters display a tendency to expand in scale. Local-governmental reorganisations have combined several municipalities into larger ones, which turns the *streekomroep* broadcasting in such an area into a regular local broadcasting service, because technically, it no longer caters for more than one municipality. Moreover, the governmental reorganisations merge local broadcasting stations or enlarge the broadcasting range of existing stations. The first diminishes the number of *streekomroepen*, but does not affect the size of the Dutch local broadcasting services in general. Despite progressing reorganisations, the number of *streekomroepen* remains constant, which indicates that they expand in scale. The law allows the creation of *streekomroepen* since several decades.

The majority of *streekomroepen* is created by broadcasting stations expanding their services to neighbouring municipalities not yet catered for by other local public broadcasting stations. A merger between existing broadcasting stations to create a *streekomroep* is also seen regularly, but not as frequently. This study shows that the founding of a *streekomroep* is most attractive to small municipalities and their local broadcasters. This means that the smallest local public broadcasting services are most strongly subject to expansion in scale. At the same time, minute local broadcasting stations continue to exist, thereby showing that the creation of *streekomroepen* is not universally attractive to all municipalities, especially not to those with a strong sense of cultural identity. The potential range of *streekomroepen* varies from 15,000 to 248,000 citizens, although it should be noted that the second-largest is notably smaller than the largest (171,000 versus 248,000). Local public broadcasting stations have a significantly wider range between 7,000 and 750,000 citizens. Furthermore, it is striking that *streekomroepen* provide more services and perform better than the average local public broadcaster in almost every aspect.

As their main advantage in comparison to local broadcasting stations, the *streekomroepen* note a wider range, with which they could attract more means and more a professional approach. They also note that they could draw from a considerably bigger body of potential volunteers. Furthermore, a larger broadcasting area provides more topics to treat in programmes, which make the *streekomroepen* qualify better for their lawful task. Lastly, the *streekomroepen* have strategic advantages at the negotiating table with cable companies.

The two main disadvantages for *streekomroepen* lie in the dependency on multiple municipal governments and in distribution of radio via ether and television by cable. *Streekomroepen* often need to comply to differing policies of the different municipalities they broadcast in. Especially differing financial policies constitute a considerable executive and administrative burden. Recently accepted national regulation of municipal policy-requirements could lessen the complexity of the public financial policy. Distributional problems, however, are less easily solved, because complex and therefore more costly situations could arise when a broadcasting station wishes to broadcast in several municipalities. For instance, it turns out to be not always possible to provide the entire area of broadcast with high-quality radio signals within the existing FM-frequencies. Moreover, *streekomroepen* find themselves in difficult positions with TV-cable operators, because they are put to great expense to provide a signal in different areas. Digital distribution suffers from several specific limitations. A must carry rule for cable companies is not (yet) mandatory, because in the Netherlands, a significant number of end users still has analogue cable as the most important means to receive programmes, instead of digital cable. This research shows that limitations of technical possibilities or capacity to provide local public broadcasting stations via digital cable hardly apply anymore, if at all. Moreover, it shows that almost all Dutch households can be reached through various digital channels in the future.

A third disadvantage for *streekomroepen* lies within the content of programmes. It can be difficult to keep a balanced programming for multiple municipalities and residential precincts. This shows that socio-cultural connections between municipalities should be an important factor in the decision to create a *streekomroep* to cater for them. Therefore, socio-cultural connectedness drives the creation of *streekomroepen*, but curbs their creation as well.

Considering expansion in scale, there seems to be no specific task for the government to actively promote the founding of *streekomroepen*. An expansion in scale will rather develop by the combination of municipal reorganisation and the creation of *streekomroepen*, until a 'natural' maximum will be reached. Moreover, the regulations that allow the founding of *streekomroepen* have shown to function well for decades. However, it is the government's duty to remove the boundaries that now limit the broadcasting stations to profit from expansion in scale, as frictions exist that hamper and partly undo the advantageous effects of expansion in scale by the creation of *streekomroepen*.

Laws and regulations should strive to solve the problems that broadcasting stations encounter when they have to negotiate with multiple municipalities. Furthermore, a goal should be to reduce or remove the additional burden that *streekomroepen* carry, because they have to provide multiple program signals through cable companies. This is relatively costly and costs increase when broadcasting stations expand their range to various cable transmitters in different municipalities. A solution is readily available: cable companies should be required by must carry rule to carry signals for local public broadcasting stations, with a hardship clause for unreasonable costs if necessary.

In general, this research shows that expansion in scale should only be recommended for the local public broadcasting system if that does not detract from the factor of close proximity, which is one of the major strengths of local broadcasting stations. Therefore, the clause in the current regulations of the Dutch Media Authority, which requires municipalities to share socio-cultural unity if they wish to qualify for the founding of a *streekomroep*, is important. When indeed expansion in scale would become a goal in itself and when socio-cultural ties of the community to be catered for would become less important, broadcasting stations risk to lose the connection with the community they cater for, thereby decreasing effectivity instead of increasing it.

Lastly, it is remarkable that the discussion on small-scale broadcasting stations' expansion in scale in the Netherlands is at odds with the current development of community media in Europe. Community broadcasting is a term for a small-scale, non-commercial broadcasting station, which has a limited broadcasting range and aims for specific groups of users which are not fittingly catered for by other forms of broadcasting stations. Community broadcasting fits in the so-called 'third-sector media', besides commercial and public broadcasting services. In the Netherlands, however, local public broadcasting stations are fitted in the public broadcasting sector and therefore aims for a wide audience and provides a wide variety of programmes, in accordance with programme regulations. Therefore, the Dutch system does not comply with the European development of community broadcasting, where a decrease of scale takes place rather than expansion.

# Inhoudsopgave

<b>Summary</b> .....	<b>6</b>
<b>1 Inleiding en Probleemstelling</b> .....	<b>11</b>
1.1 Omroepbestel .....	11
1.2 Mondialisering en lokale context .....	11
1.3 Digitalisering en convergentie .....	12
1.4 Bestuurlijke decentralisatie en financiering .....	12
1.5 Streekomroepen en schaalvergroting .....	14
1.6 Onderzoeksvragen en -opzet .....	15
1.7 Methoden en werkwijze .....	16
1.8 Opbouw .....	18
<b>2 Lokale en streekomroepen</b> .....	<b>19</b>
2.1 Ontwikkeling en spreiding .....	19
2.2 Verzorgingsgebieden en potentieel bereik .....	21
2.3 Budgetten en Financiering .....	25
2.4 Aanbod van mediadiensten door lokale en streekomroepen .....	30
2.5 Streekomroepen en distributie .....	34
2.6 Programmabeleid Bepalend Orgaan .....	34
2.7 Conclusies .....	35
<b>3 Motieven, ervaringen en oordelen</b> .....	<b>39</b>
3.1 Totstandkoming van streekomroepen .....	39
3.2 Motieven, voor- en nadelen .....	42
3.3 Tevredenheid: streekomroepen en lokale publieke omroepen vergeleken .....	46
3.4 Conclusies .....	47
<b>4 Juridische aspecten</b> .....	<b>49</b>
4.1 Streekomroep .....	49
4.2 Beleidsregels Commissariaat voor de Media .....	51
4.3 Toestemmingsverlening .....	52
4.4 Toegang tot distributie .....	52
4.5 Digitalisering .....	55
4.6 Aanlevering signaal .....	55
4.7 Analyse .....	56
<b>5 Distributie</b> .....	<b>57</b>

5.1	Footprint en verzorgingsgebied .....	57
5.2	Aardse Ether .....	58
5.3	Kabel .....	62
5.3.1	Analoog .....	63
5.3.2	Digitaal .....	64
	Radio en TV .....	65
5.4	Satelliet.....	66
5.5	IP netwerken.....	66
5.6	Conclusie .....	68
<b>6</b>	<b>Buitenland .....</b>	<b>71</b>
6.1	Inleiding .....	71
6.2	Community media in Europa.....	72
6.3	Community broadcasting en lokale publieke omroep .....	74
6.4	Conclusie .....	77
<b>7</b>	<b>Conclusies .....</b>	<b>79</b>
7.1	Plaats in het medialandschap.....	79
7.2	Voor- en nadelen .....	82
7.3	Implicaties voor beleid.....	83
	<b>Bijlage A: Online vragenlijst .....</b>	<b>85</b>
	<b>Bijlage B: Tabellen en grafieken .....</b>	<b>90</b>
	<b>Bijlage C: Gesprekspartners .....</b>	<b>92</b>





context en de daarmee samenhangende financieringsconstructie. Die hebben directe implicaties voor de wijze waarop de lokale publieke omroepen in een groot deel van hun bestaan voorzien: publieke middelen.

De landelijke overheid heeft de laatste jaren een lijn ingezet waar zoveel mogelijk bestuurlijke verantwoordelijkheid is gedelegeerd naar de bestuurslagen die corresponderen met de verzorgingsgebieden van de omroepen, de gemeenten voor de lokale publieke omroep en de provincies voor de regionale. Er is sprake van een medebewindstaak van zowel gemeenten als provincies. Voor de lokale en regionale omroepen geldt net als voor de landelijke, dat de legitimeringsvraag nadrukkelijker gesteld wordt, met het verschil dat het bij de lokale publieke omroepen het om relatief kleine bedragen gaat. Toch moeten publieke omroepen steeds beter verantwoorden waarom zij een claim leggen op publieke middelen en een voorkeursbehandeling ondervinden bij de toegang tot relevante distributie-infrastructuren in een domein waar marktpartijen vergelijkbare diensten aanbieden. Het onderscheid in het dienstenaanbod van de commerciële marktpartijen, omroepen en persmedia, is daarmee een belangrijk punt van aandacht en verantwoording.

Als gevolg van de bestuurlijke decentralisatie onderhouden de lokale en regionale omroepen nauwere banden met gemeenten en provincies. Behalve dat gemeenten en provincies adviseren over de representativiteit van de leden van het Programmabeleid Bepalend Orgaan, zijn de omroepen voor de financiering van hun activiteiten mede afhankelijk van gemeenten. Daarom moeten ze meer dan ooit ten overstaan van de gemeentelijke en provinciale samenleving hun belang en nut aantonen. Voor de financiering van de lokale publieke omroep doet de rijksoverheid een storting in het gemeentefonds, voor de regionale omroep in het provinciefonds. In een aantal gevallen is er sprake van additionele financiering van gemeenten en provincies, die om een andersoortige verantwoording vraagt dan die over de structurele middelen.

Zowel op lokale als op regionale omroepschaal is de specifieke structuur van verantwoordelijkheid en zorgplicht van overheidszijde en de verantwoording van de zijde van de omroepen nog broos. De verhoudingen zijn nog niet uitgekristalliseerd; er is nog geen sprake van een gekende praktijk die functioneert naar aller tevredenheid.

De situatie van de lokale publieke omroepen is met minder financiële garanties omkleed dan die van de regionale. De provincies hebben zich in een convenant met de regionale publieke omroepen vastgelegd op financiering van minimaal één omroep per provincie, die jaarlijks in ieder geval met een te bepalen percentage wordt verhoogd ter compensatie van loon- en prijsontwikkeling. Daartoe wordt van rijkswege een storting gedaan in het provinciefonds. De rijksoverheid stort voor de financiering van de lokale publieke omroepen een bedrag van € 1.26 per wooneenheid<sup>2</sup> in het gemeentefonds, om de gemeenten in staat te stellen het aanbod van publieke lokale omroep in hun gebied mogelijk te maken. Omdat gemeenten zich niet hebben vastgelegd op een verplichting lokale omroep te financieren wordt het geld in lang niet alle gevallen voor lokale publieke omroep bestemd. Als gevolg van deze praktijk pleit de belangenorganisatie van lokale omroepen in Nederland (OLON) al lange tijd voor het omleggen van de financiering via het Commissariaat voor de Media zodat de middelen bedoeld voor publieke lokale omroep dáár direct zou terechtkomen, buiten de gemeenten om. In weerwil van de persisterende nijpende financiële positie is de positie van lokale omroepen in het medialandschap niet in het geding. Er is sprake is van hoge continuïteit<sup>3</sup>.

---

<sup>2</sup> Vanaf 1 januari 2009, in 2008 was dit bedrag 1,20 euro (bron: Olon Nieuws 2009.02, februari 2009)

<sup>3</sup> Dit blijkt ook uit de resultaten in Hoofdstuk 2, in het bijzonder tabel 2.1













Tabel 2.1: Ontwikkeling lokale publieke omroepen en streekomroepen (2003-2007)

	2007	2006	2005	2004	2003
Gemeenten in Nederland	443	458	467	483	496
Gemeenten met lokale publieke omroep	385	404	410	421	423
Streekomroepen	62	66	64	65	64
Lokale publieke omroepen ( <i>totaal, inclusief streekomroepen</i> )	292	295	298	301	299
Hernieuwde zendtijdtoewijzingen	48	38	46	46	66
Nieuwe zendtijdtoewijzingen	13	9	18	12	12
Ingetrokken zendtijdtoewijzingen	10	10	16	4	13
Verlopen zendtijdtoewijzingen	6	2	5	6	9

Bron: CvdM Jaarverslag 2008

Van alle provincies telt Zuid-Holland in 2008 met elf de meeste streekomroepen, naast 37 gewone lokale publieke omroepen. Noord-Brabant heeft de meeste omroepen in totaal; zeven streekomroepen en 49 lokale publieke omroepen. Drenthe en Flevoland hebben geen streekomroepen, Zeeland heeft er één. Dit zijn ook de provincies met het kleinste aantal lokale publieke omroepen, niet verwonderlijk gezien het relatief kleine aantal gemeenten in deze provincies. Zeeland kent verhoudingsgewijs veel gemeenten zonder enige vorm van lokale publieke omroep, in deze provincie zijn zeven van de totaal dertien gemeenten verstoken van lokale publieke omroep. Friesland en Noord-Holland kennen de meeste gemeenten zonder lokale publieke omroep: acht.

Tabel 2.2: Aantal omroepen uitgesplitst naar provincie (2007)

	Aantal gemeenten	Aantal streek-omroepen	Aantal lokale omroepen	Aantal gemeenten zonder lokale publieke omroep
Groningen	25	5	7	5
Friesland	31	5	11	8
Drenthe	12	0	8	4
Overijssel	25	3	18	1
Gelderland	56	9	33	4
Flevoland	6	0	4	2
Utrecht	29	5	14	2
Noord Holland	61	7	32	8
Zuid Holland	77	11	37	3
Zeeland	13	1	4	7
Noord-Brabant	68	7	49	4
Limburg	40	10	14	1
<b>Totaal</b>	<b>443</b>	<b>63</b>	<b>231</b>	<b>49</b>

Bron: CvdM (2008), bewerking Dialogic<sup>9</sup>.

<sup>9</sup> Voor tabel 2.2 is het databestand van het Commissariaat gebruikt, wat nog niet volledig gevuld was (omroepen hebben niet alle vragen beantwoord), daarom verschillen de aantallen van de overgenomen tabellen van het CvdM.



Onderzoek naar het gebruik van lokale publieke omroep (inclusief streekomroep) is slechts sporadisch verricht. Het meest recente onderzoek dat bekendheid met en gebruik van de verschillende diensten dat door de lokale publieke omroep wordt aangeboden, in kaart bracht, heeft betrekking op 2005 (OLON 2006, Bereiksonderzoek lokale omroepen in Nederland, Nijmegen: OLON). Waar lokale televisie wordt aangeboden, geniet deze dienst de grootste bekendheid van alle aanbod. In de gemeenten die lokale televisie kennen, kan 77 procent van de mensen de naam van het station noemen. Twee derde van de mensen is bekend met de lokale kabelkrant, terwijl de helft van de bevolking de lokale radiostations kent. Teletekst en het webaanbod zijn in 2005 minder bekend. Over alle diensten heen blijkt lokaal nieuws het belangrijkste motief om gebruik te maken van de diensten van publieke lokale omroepen. Voor radio is lokaal nieuws het op één na belangrijkste motief, na het luisteren naar muziek. De lokale publieke omroep is niet de belangrijkste nieuwsbron voor lokale zaken, dat is het huis-aan-huis blad, gevolgd door het regionale dagblad, mond-tot-mond communicatie en folders en dergelijke. Daarna volgen de verschillende diensten van de lokale publieke omroep.

### **Potentieel bereik**

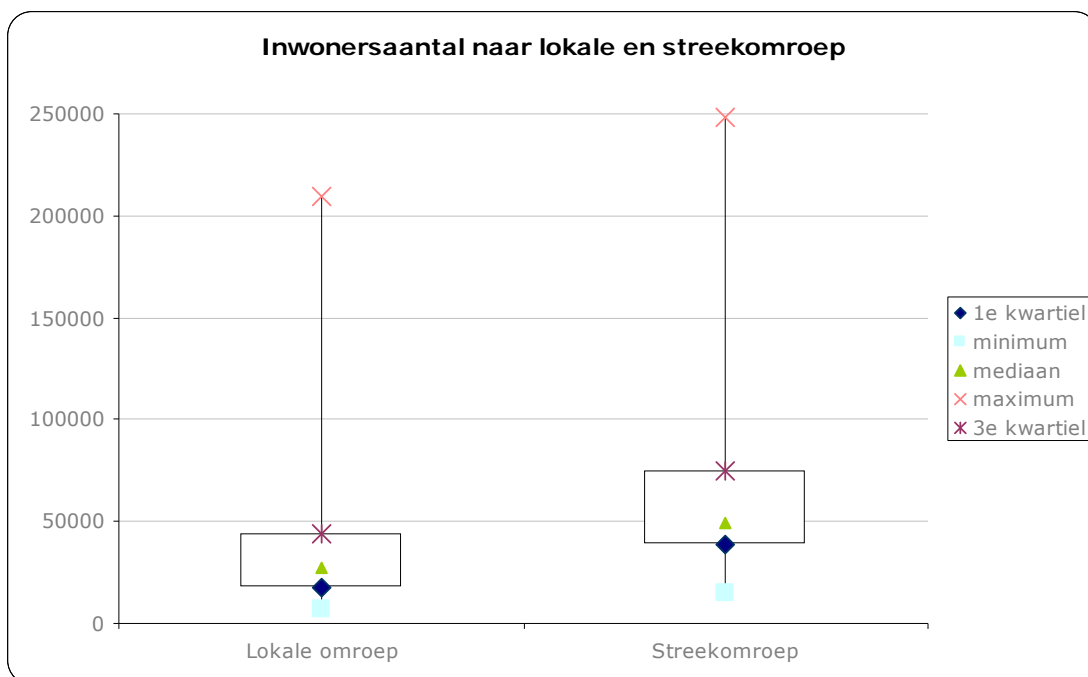
Een streekomroep bedient gemiddeld iets meer dan 60.000 mensen; dat wordt ook wel het gemiddelde potentiële bereik genoemd. Voor lokale publieke omroepen in één gemeente is dat gemiddeld bijna 49.500. De gezamenlijke lokale publieke omroepen tonen een grotere variëteit wanneer het aankomt op het aantal inwoners in hun verzorgingsgebieden dan de streekomroepen. Dat wil zeggen dat het verschil tussen de grootste en de kleinste omroep bij de lokale publieke omroepen aanzienlijk groter is dan bij de streekomroepen. De kleinste gewone lokale publieke omroep is de *'Stichting De Stille Genieter'* uit Baarle-Nassau met een potentieel bereik van bijna zeventuizend mensen. De kleinste streekomroep *Omroep Stichting Milbergen* kan met ruim vijftien duizend meer dan twee maal zo veel mensen bereiken. Het grootste potentiële bereik voor een lokale publieke omroep is in Amsterdam te vinden. *Salto* heeft een potentieel publiek van 743 duizend, drie maal zo veel als de grootste streekomroep (*Holland Centraal*) met 248 duizend potentiële gebruikers en meer dan vier maal zoveel als de op één na grootste streekomroep (*Stichting Plus*) met 171 duizend potentiële afnemers.

Uit het verschil in variëteit van het potentiële bereik van gewone lokale publieke omroepen en streekomroepen wordt duidelijk dat het fenomeen streekomroep zijn betekenis krijgt binnen een bepaald schaalniveau. In termen van potentieel bereik ligt dat feitelijk tussen de vijftien en 248 duizend inwoners, waarbij het verschil tussen de grootste streekomroep en de één na grootste ook nog aanzienlijk is: 248 duizend tegen 171 duizend. Dat is een ander bereik dan geldt voor de lokale publieke omroep waarbij de spanbreedte ligt tussen de zeven en 750 duizend inwoners.

Dat komt duidelijk naar voren in Figuur 2.3 waar het potentieel bereik van lokale en streekomroepen tegen elkaar is afgezet. Om de verschillen tussen beide vormen van kleinschalige publieke omroep duidelijk te maken is een achttal reguliere lokale publieke omroepen buiten deze grafische voorstelling en de presentatie van de verdeling in financiële middelen, die later volgt, gehouden. Wanneer het brede spectrum van gewone lokale publieke omroepen afgezet zou worden tegen het aanmerkelijk minder weidse beeld van de streekomroepen, zou een genuanceerde vergelijking nauwelijks mogelijk zijn. De grafische voorstellingen zouden grotendeels bepaald worden door de grote en/of meest kapitaalkrachtige lokale publieke omroepen. Kapitaalkrchtig moet dan uitsluitend als een relatief begrip worden opgevat; kapitaalkrachtige lokale en streekomroepen zijn er niet in Nederland.

De omroepen die vanwege de omvang van hun potentieel bereik én de omvang van hun budget buiten beschouwing zijn gelaten zijn: Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht. Ze behoren zowel qua budget als bereik bij de top vier. Een viertal andere omroepen is louter omwille van de grote omvang van hun budget buiten beschouwing gebleven: Groningen, Dordrecht, Maastricht en Venlo. Het budget van de omroepen van de laatste drie van deze vier steden onderscheidt zich uitzonderlijk positief ten opzichte van vergelijkbare Nederlandse steden. Dat blijkt uit het feit dat ze qua budgethoogte tot de top acht gemeenten van ons land behoren, terwijl ze qua inwonertal aanmerkelijk lager scoren: ze beschikken in relatie tot hun aantal inwoners over een hoog budget. Op inwoneraantallen scoren de andere gemeenten minder hoog: Dordrecht 20<sup>e</sup>, Maastricht 21<sup>e</sup> en Venlo zelfs 33<sup>e</sup>. Alleen Groningen bevindt zich zowel in de top 8 qua inwonertal, als qua budget op de 8<sup>e</sup> plaats. Deze voorbeelden tonen aan dat er weliswaar een duidelijke samenhang tussen inwoneraantal en budgetten van lokale publieke omroepen bestaat, maar dat die relatie niet absoluut is. Specifieke lokale omstandigheden zullen de uitzonderlijke posities van de lokale publieke omroepen in deze drie steden kunnen verklaren.

Het potentieel bereik van de lokale publieke omroep (N=223, exclusief de genoemde acht) is gemiddeld 39.445 inwoners met een standaarddeviatie van 35.500, bij de streekomroepen (N=63) is het gemiddelde 63.964 inwoners met een standaarddeviatie van 43.574. Beide groepen kennen dus een grote spreiding.



Figuur 2.3: Aantal inwoners per lokale publieke omroep (N=223) en streekomroep (N=63)

Figuur 2.3 laat de kwartielen, de mediaan<sup>11</sup> en de omroep met grootste en het kleinste potentiële bereik zien. Tussen het eerste en het derde kwartiel bevindt zich de helft van alle omroepen, zij vormen de grote middenmoot. Voor beide omroepvormen zijn die in de grafiek aangegeven met een box. Het potentiële bereik van de middencategorie streekomroepen ligt aanmerkelijk hoger dan dat van de lokale publieke omroepen. Naast

<sup>11</sup> De mediaan is de middelste waarneming in een verzameling op basis van een bepaalde volgorde, in dit geval de grootte van het potentiële bereik.

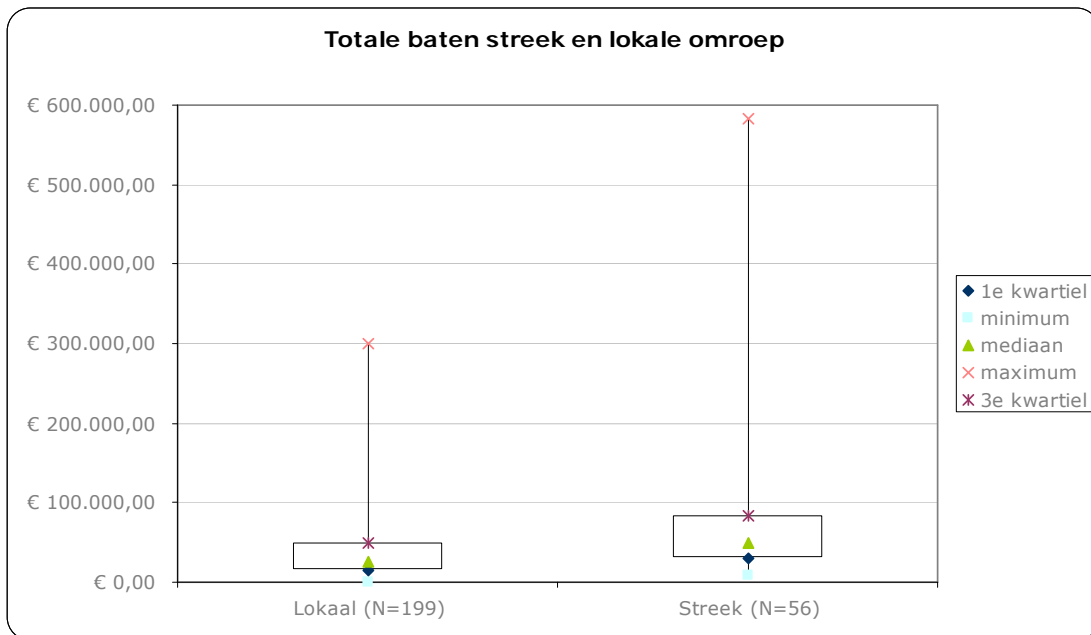
de middengroep is er onder lokale en streekomroepen een aantal dat grote en een aantal dat kleine gemeenschappen bedient, al is de kleinste streekomroep meer dan twee maal zo groot als de kleinste lokale publieke omroep. De mediaan van de streekomroepen kent een score die twee keer zo groot is als die van de mediaan bij de lokale publieke omroepen, hoewel de spreiding van beide groepen vergelijkbaar is. Ware de grootste lokale publieke omroepen meegenomen in de grafiek, dan zou de spreiding bij lokale publieke omroepen aanmerkelijk groter zijn geweest en zou de mediaan iets hoger uit zijn gekomen. Hiervoor kwam al naar voren dat de spreiding binnen de streekomroepen groot is door Holland Centraal (met een potentieel bereik van bijna 250 duizend mensen). De op een na grootste lokale publieke omroep kent een mogelijk bereik van 171 duizend mensen. Dat is aanmerkelijk minder dan de grootste van de hier meegenomen lokale publieke omroepen (opnieuw minus de grootste vier steden).

Op basis van deze gegevens kan vastgesteld worden dat het vormen van een streekomroep voor het creëren van een groter bereik, en dus het behalen van een zeker schaalvoordeel, een oplossing kan bieden. Dat geldt echter tot op zekere hoogte. Het voordeel wordt behaald aan de onderkant van het lokale omroepespectrum. De vorming van streekomroepen heeft dan ook een schaaffect voor wat betreft de kleinere omroepen. Dat er, ondanks dat vastgesteld schaaffect, nog steeds lokale publieke omroepen zijn die voor gemeenten uitzenden met vijf tot vijftien duizend inwoners, en vooralsnog geen onderdeel uitmaken van een streekomroep, kan verschillende oorzaken hebben. Het meest voor de hand ligt dat er geen gevoelde sociaal culturele gemeenschappelijkheid bestaat met aangrenzende gemeenten die het vormen van een streekomroep zou kunnen stimuleren of dat de behoefte aan schaal wellicht op gespannen voet staat met de gevoelde eigenheid van omroep en gemeente.

De praktijk laat verder zien dat de mogelijkheid om een streekomroep te vormen om een schaal te creëren die de 250.000 te boven gaat niet voorkomt. Wellicht neemt het verwachte schaalprofijt van het samengaan met andere omroepen af, naarmate omroepen groter worden. Ook kan hier de regelgeving een rol spelen. Daarin wordt immers bepaald dat de omvang van streekomroepen niet dermate groot mag worden dat er een soort regionale omroep ontstaat. De mogelijkheid om een streekomroep te vormen wordt klaarblijkelijk aangegrepen door omroepen en initiatieven in kleinere gemeenten die een schaalnadeel kunnen compenseren.



G4: Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht) buiten beschouwing gelaten, net als de vier omroepen met de hoogste baten in 2007, aanvullend aan de G4: Groningen, Dordrecht, Maastricht en Venlo. Deze omroepen kennen allemaal een jaarbegroting van tussen de € 600 en € 870 duizend<sup>13</sup>.

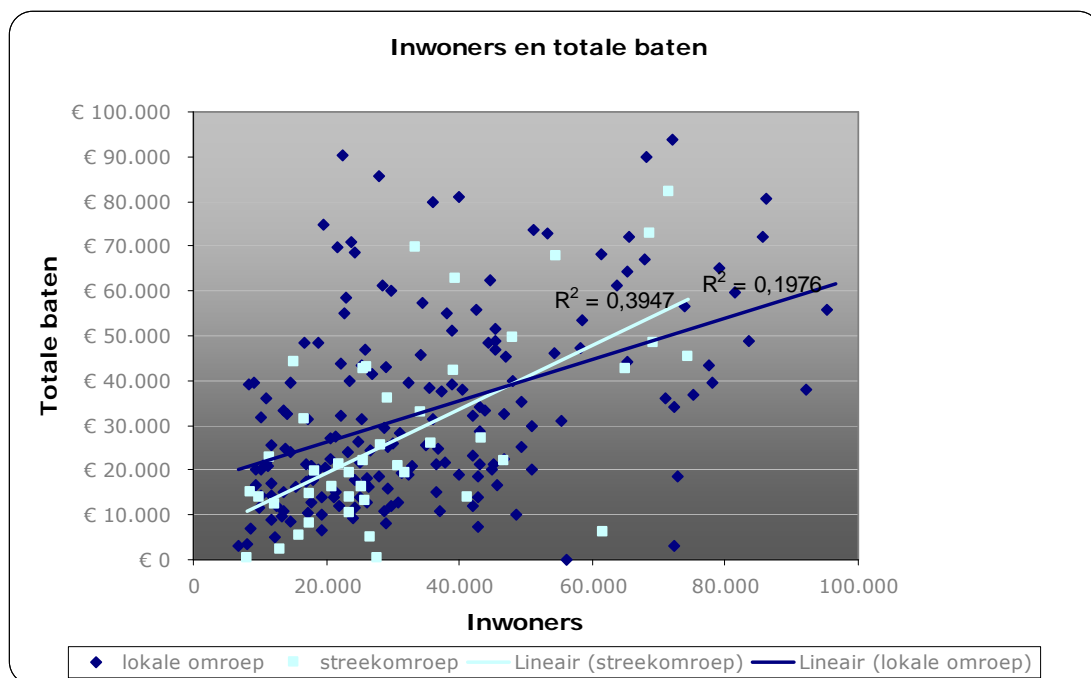


Figuur 2.5: Totale baten, uitgesplitst naar lokale publieke omroepen (N=199) en Streekomroepen (N=56)

Uit Figuur 2.5 valt te af te lezen dat de streekomroepen over het algemeen meer geld hebben dan de lokale publieke omroepen. Voor de lokale en de streekomroepen geldt dat er instellingen zijn die het nagenoeg zonder geld moeten stellen. Blijkbaar is het vormen van een streekomroep niet in alle gevallen een oplossing voor dit probleem. Wat wel opvalt, is de middengroep van alle streekomroepen, tussen de aanduiding van het eerste en het derde kwartiel, aanmerkelijk hoger ligt dan bij de lokale publieke omroepen. Dat komt overeen met wat figuur 2.3. in termen van bereik liet zien. Voor de lokale publieke omroepen geldt dat driekwart het moet stellen met een budget van maximaal € 50.000. Dat ligt bij de streekomroepen ongeveer op € 80.000,-. In die zin zijn de 75% minst bedeelde streekomroepen als totaal ruim beter af dan de 75% minst bedeelde lokale publieke omroepen. Dat duidt op een betere financiële positie van de eersten.

<sup>13</sup> Voor deze analyse is een databestand van het Commissariaat van de Media gebruikt, waarin de gegevens van de omroepen staan die zij in 2007 aan het CvdM hebben doorgegeven. Dit bestand bevat gegevens van 291 omroepen, met bruikbare gegevens van 284 omroepen. Van 7 omroepen zijn de data niet bruikbaar, omdat deze omroepen in 2006 en 2008 in een ander organisatorisch verband opereerden. (Een omroep is bijvoorbeeld in 2006 een streekomroep, maar door gemeentelijke herindelingen in 2008 een lokale omroep). Om de analyses niet te vervuilen is ervoor gekozen om deze gegevens buiten de beschouwing te laten. Van de 284 omroepen zijn er 222 lokale omroepen en 62 streekomroepen. Door missende financiële gegevens, blijven er in deze analyse 205 lokale omroepen en 56 streekomroepen over. In sommige analyses is een achttal omroepen buiten beschouwing gelaten omdat ze gezien de omvang van het potentiële bereik en/of hun budget, een genuanceerde vergelijking van streek- en lokale omroepen onmogelijk maken. Dat geldt voor de analyses die gestoeld zijn op grafische voorstellingen (figuur 2.2 en 2.4) In andere analyses wordt met de gegevens van 222 lokale omroepen en 62 streekomroepen gewerkt. Wanneer er andere getallen staan, missen gegevens van een aantal omroepen.

In Figuur 2.6 is de relatie tussen totale baten van lokale publieke omroepen en streekomroepen en de omvang van het potentiële bereik in kaart gebracht voor de omroepen met een potentieel bereik tot 120 duizend inwoners en een bedrag aan totale baten tot honderdduizend euro. Binnen de groep valt driekwart van de streekomroepen en de lokale publieke omroepen. De figuur suggereert in ieder geval een relatie tussen beide grootheden, over het algemeen gaat een groter bereik gepaard met een hogere hoeveelheid baten. Tezelfdertijd is er sprake van talrijke afwijkingen op het verwachte patroon. Die zijn van groot belang voor de vraag in hoeverre uitbreiding van verzorgingsgebied, dus schaalvergroting in termen van bereik, leidt tot meer middelen in het bijzonder die aan bereik gekoppeld: subsidie en reclame. De figuur leert ons dat vergroting van het bereik de mogelijkheid in zich bergt om meer middelen te verwerven, maar dat dit in de praktijk vaak niet zo uitpakt. Zoals een van de geïnterviewde medewerkers aangeeft kan een groter uitzendgebied voor meer geld van adverteerders zorgen, een streekomroep moet echter wel tijd investeren om deze potentiële reclame-inkomsten daadwerkelijk binnen te halen. Anderzijds laten tal van andere voorbeelden zien dat het ook mogelijk is om zonder aanzienlijke bereikexpansie aanzienlijke hoeveelheden middelen te verwerven.



Figuur 2.6: Inwoners en baten uitgesplitst naar lokale en streekomroepen (tot 100.000; 42 streekomroepen en 174 lokale publieke omroep)

In Tabel 2.3 zijn de subsidies<sup>14</sup> van streekomroepen vergeleken met die van de lokale publieke omroepen. Hierbij zijn ook de grotere omroepen meegeteld (de G4, Groningen, Dordrecht, Maastricht en Venlo). Streekomroepen krijgen gemiddeld minder subsidie dan de omroepen die voor één gemeente uitzenden en ook de hoogste subsidiebijdrage gaat naar een lokale publieke omroep. Het percentage streekomroepen en lokale publieke omroepen dat moet rondkomen zonder subsidie is voor streekomroepen en lokale publieke omroepen nagenoeg gelijk. Streekomroepen zijn in vergelijking met lokale omroepen niet beter af wanneer het gaat om het verkrijgen van subsidies. Het relatief gunstige beeld voor de lokale publieke omroepen, in afwijking van figuur 2.5, is het gevolg van het meetellen

<sup>14</sup> De subsidies zijn voornamelijk afkomstig van gemeenten, maar dit kunnen ook andere subsidie-inkomsten zijn.

van de grote omroepen. Die trekken de gemiddelde subsidie voor lokale omroepen aanzienlijk omhoog.

**Tabel 2.3: Subsidie-inkomsten van streekomroepen en lokale publieke omroepen**

	Lokale omroep (N=222)	Streekomroep (N=62)
Gemiddelde subsidie	€ 29.216	€ 27.753
Aantal omroepen zonder subsidie	28 omroepen (12,6%)	9 omroepen (14,5%)
Hoogste subsidie	€ 757.021	€ 197.395
Aantal omroepen onbekend	17	6

Bron: CvdM (2008), bewerking Dialogic

Om een nog beter zicht te krijgen op het financiële reilen en zeilen van lokale en streekomroepen vat Tabel 2.4 de schuldenpositie samen. Wat opvalt, is dat de streekomroepen er voor wat hun schuldenpositie betreft gemiddeld slechter voorstaan dan de lokale publieke omroepen. Hun kortlopende schuld is ruim twee maal zo groot, hun langlopende schuld ruim veertig procent. De bedragen waar het om gaat zijn niet bijzonder groot, anderzijds werken veel lokale en streekomroepen met een zeer beperkte begroting, meer dan driekwart zit onder of ver onder een ton.

**Tabel 2.4: Schuldenpositie: streekomroepen en lokale omroepen**

	Gemiddeld	Minimum	Maximum
<i>Lokale omroep (N=222)</i>			
Langlopende schuld	€ 7.912	€ 0	€ 187.000
Kortlopende schuld	€ 15.463	€ 0	€ 336.102
<i>Streekomroep (N=62)</i>			
Langlopende schuld	€ 13.791	€ 0	€ 181.960
Kortlopende schuld	€ 30.291	€ 0	€ 537.842

Bron: CvdM (2008), bewerking Dialogic

In Tabel 2.5 staat een overzicht van de inkomsten en uitgaven van streekomroepen. Streekomroepen ontvangen gemiddeld € 27.753,00 subsidie, waarbij negen omroepen geen subsidie en anderen meer dan € 100.000. Het hoogste bedrag dat een streekomroep heeft gekregen in 2007 is € 197.395,00. (Zie ook tabel 2.3)

Uit diezelfde tabel kan afgeleid worden dat van de financiën van een streekomroep gemiddeld 32,3 procent afkomstig is uit subsidie, 49,2 procent uit reclame, 0,5 procent uit sponsoring en 18,0 procent uit overige baten. De gemiddelde totale baten zijn € 86 duizend, met een bruto positief resultaat van ruim vierduizend euro. De minimum en maximum bedragen laten zien waar de financiële uitersten liggen in de streekomroepraktijk. Twintig omroepen hebben een negatief bruto eindresultaat in 2007, wat varieert van een negatief saldo van €71 tot € 139.714,00.

Vijf streekomroepen ontvingen geen subsidie. Er zijn acht streekomroepen die geen reclame-inkomsten genereren, en 43 streekomroepen hebben geen inkomsten uit sponsoring.

Tabel 2.5: Gemiddelde inkomsten en uitgaven streekomroepen (N=62)

	Gemiddeld	Totaal	Minimum	Maximum
<i>Inkomsten</i>				
Subsidie	€ 27.752,71	€ 1.554.152,00	€ 0,00	€ 197.395,00
Reclame	€ 42.283,71	€ 2.367.888,00	€ 0,00	€ 338.986,00
Sponsoring	€ 445,04	€ 24.922,00	€ 0,00	€ 5.000,00
Overige Baten	€ 15.523,16	€ 869.297,00	€ 0,00	€ 98.025,00
Totale Baten	€ 86.004,63	€ 4.816.259,00	€ 8.274,00	€ 581.846,00
<i>Totale lasten</i>				
	€ 81.964,64	€ 4.590.020,00	€ 0,00	€ 570.421,00
Bruto resultaat	€ 4.039,98	€ 226.239,00	-€ 139.714,00	€ 73.617,00

Bron: CvdM, bewerking Dialogic

Niet alle streekomroepen krijgen van de gemeenten het maximale bedrag van de subsidie. Minder dan één derde (30,8 procent) van de 41 ondervraagde streekomroepen krijgt van alle gemeenten het maximale bedrag aan subsidie. 15,4 procent van de streekomroepen krijgt van alle gemeenten subsidie, maar slechts een deel van het totale voor lokale publieke omroep bestemde bedrag. Bijna de helft van de streekomroepen (46,2 procent) krijgt niet van alle gemeenten subsidie en 7,7 % van de streekomroepen ontvangt van geen enkele gemeente in het uitzendinggebied subsidie.

De omvang van het personeel, betaald en vrijwillig, is niet louter een kwestie van budget en financiering, maar heeft er wel degelijk mee te maken. In tabel 2.6 is, op basis van de uitkomsten van het enquêteonderzoek een overzicht gegeven van de personele situatie bij lokale en streekomroepen. De verscheidenheid tussen de omroepen is groot, zo laten het minimum en maximum aantal medewerkers zien. Het gemiddeld aantal betaalde medewerkers is voor beiden vormen van omroep bescheiden, 1,7 voor streekomroepen en 2,2 voor lokale publieke omroepen. Daar staan voor de streekomroepen bijna zestig vrijwilligers tegenover en voor de lokale publieke omroepen gemiddeld iets meer dan zeventig. Kijken we naar de uitersten dan kent de grootste onderzochte lokale publieke omroep zestig betaalde medewerkers en de grootste streekomroep minder dan één kwart van dat getal: veertien. Dat beeld correspondeert met eerdere observaties, de grote lokale publieke omroepen beïnvloeden de gemiddelde scores voor de lokale publieke omroepen in opwaartse richting. Andersom is geconstateerd dat de kleinste lokale publieke omroep aanmerkelijk kleiner is dan de kleinste streekomroep. De minst toegeruste lokale publieke omroep kan slechts terugvallen op drie vrijwilligers, de evenknie bij de streekomroepen moet het met tien doen!

Tabel 2.6: Vrijwilligers en betaalde krachten

	Gemiddeld	Minimum	Maximum
<i>Lokale publieke omroep (N=138)</i>			
Betaalde medewerkers	2,2 personen	0 personen	60 personen
Vrijwillige medewerkers	70,2 personen	3 personen	2500 personen(*)
<i>Streekomroep (N= 41)</i>			
Betaalde medewerkers	1,7 personen	0 personen	14 personen
Vrijwillige medewerkers	59,3 personen	10 personen	180 personen

\*) Dit hoge aantal vrijwillige medewerkers is een uitschieter; het volgende maximum ligt op 180 vrijwilligers



aan, geconcentreerd rond en in het weekend. Hierin verschillen de streekomroepen niet van de lokale omroepen, waarvan het merendeel ook zeven dagen per week radio maakt. Van de 24 streekomroepen die aangeven televisie aan te bieden, hebben achttien omroepen bij het Commissariaat van de Media gemeld hoeveel uren ze uitzenden. Deze zenden gemiddeld 53 uur televisie uit. Voor de 88 lokale publieke omroepen die dit hebben gemeld bij het Commissariaat is dat ongeveer 30,5 uur. Ook hier valt weer op dat de streekomroepen door de bank genomen een groter aanbod kennen dan de lokale omroepen.

Uit een vergelijking van de hoeveelheid uren die streekomroepen en lokale publieke omroepen verschillende diensten aanbieden, wanneer ze deze aanbieden, komen enkele verschillen naar voren. Tabel 2.8 laat zien dat streekomroepen gemiddeld ruim dertien uur meer radio uitzenden en één uur minder televisie<sup>16</sup>. Het grootste deel van het aanbod produceren de omroepen zelf. Daarnaast geven ze zo nu en dan programma's van derden (bijvoorbeeld regionale of nationale publieke omroepen) door. Een klein deel wordt buitenshuis geproduceerd en in het kader van het eigen aanbod van de omroepen uitgezonden. Verhoudingsgewijs geldt dat het meest voor televisie. Op de gemiddeld negentien uur televisie laten de lokale publieke omroepen gemiddeld rond de twee en een half uur extern produceren. Voor de streekomroepen is dan minder: één uur en drie kwartier.

Tabel 2.8: Herkomst mediadiensten (in uren en minuten per week)

Lokale omroep (N= 138)	Radio	Televisie	Tekst TV
Zelf geproduceerd	111:27	19:18	98:26
Door anderen geproduceerd	5:08	2:35	8:01
Doorgifte aanbod van derden	13:21	0:00	0:00
Totaal	129:56	21:53	106:27
Streekomroep (N 41)	Radio	Televisie	Tekst TV
Zelf geproduceerd	132:46	18:53	103:12
Door anderen geproduceerd	2:39	1:44	4:38
Doorgifte aanbod van derden	8:03	0:12	0:00
Totaal	143:28	20:49	107:50

Bron: CvdM, bewerking Dialogic

Van 26 streekomroepen en 86 lokale publieke omroepen zijn gegevens beschikbaar over de mate waarin ze programmaproductie uitbesteden en met wie ze samenwerken. 41 lokale publieke omroepen (47 procent) en 14 streekomroepen (54 procent) werken samen met andere organisaties. Van de 41 lokale publieke omroepen werken er 17 (43 procent) samen met één partner, dertien (32 procent) met twee partners, zeven (17 procent) met drie partners samen en vier (8 procent) zelfs met vier of meer partners. Van de streekomroepen werkt het merendeel van de omroepen, tien in totaal, samen met één bedrijf. Vier omroepen werken samen met twee of drie externe instellingen.

De veertien streekomroepen die gebruik maken van externe producties, kennen in het totaal negentien samenwerkingsrelaties, voor de 41 lokale publieke omroepen gaat het om 87 samenwerkingsrelaties. Tabel 2.9 splitst de samenwerking uit. Streekomroepen werken het vaakst samen met een regionale omroep, lokale publieke omroepen met een productiebedrijf.

<sup>16</sup> Het verschillen in de uren radio en televisie komen voort uit verschillende databestanden die voor dit rapport zijn gebruikt; deze van het CvdM en de eigen vragenlijst.

Tabel 2.9: Samenwerkingpartners met externe productie

	Lokale omroepen (N=86)		Streekomroepen (N=26)	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Regionale omroep	19	21,8%	7	36,8%
Lokale publieke omroep	9	10,3%	3	15,8%
Productiebedrijf	25	28,7%	4	21,1%
Stichting of vereniging	20	23,0%	4	21,1%
Anders	14	16,1%	1	5,3%
Totaal aantal samenwerkingspartners	87	Nvt	19	Nvt

Bron: CvdM, bewerking Dialogic

Bij de lokale publieke omroepen wordt regelmatig gebruik gemaakt van productiebedrijven en samenwerking met andere stichtingen en/of verenigingen. Een lokale omroep geeft aan een gezamenlijke productie te hebben gemaakt met drie andere lokale omroepen. De lokale omroepen noemen allemaal verschillende productiebedrijven, slechts twee bedrijven worden door meerdere omroepen genoemd. Er zijn dus verschillende toeleveranciers van de lokale omroepen. Tot de stichtingen en verenigingen die de omroepen noemen behoren enkele kerken en zendingsorganisaties, organisaties die zich inzetten voor specifieke muzieksoorten (country of het Nederlandse Lied) en verschillende soorten lokale stichtingen. Andere organisaties waar lokale publieke omroepen mee samenwerken zijn onder andere de School voor de Journalistiek, NOS nieuws en OLON. Streekomroepen werken vooral samen met regionale omroepen. Verder noemen ze ook een aantal keren andere lokale omroepen uit de regio. Ook wordt de OLON genoemd als samenwerkingspartner. OLON geeft aan dat ongeveer 150 omroepen het NOS-nieuws doorgeven en 200 omroepen de spots van de OLON Redactie Service gebruiken.

In het enquêteonderzoek is verder ingegaan op het onderwerp samenwerking. Aan streekomroepen en lokale publieke omroepen is gevraagd in hoeverre er sprake is van samenwerking met andere lokale omroepen op andere terreinen dan het uitbesteden van productie. In hoeverre wordt er samengewerkt in het delen van apparatuur, het maken van programma's of het geven van cursussen? Opvallend is dat 59 procent van de lokale omroepen samenwerkt met andere omroepen op deze vlakken, terwijl dat voor slechts 22 procent van de streekomroepen geldt.

Een ander element in het enquêteonderzoek is het aantal uren herhaling van radioprogramma's bij lokale publieke omroep en de streekomroepen, omdat het Commissariaat voor de Media niet over gegevens daarover beschikt. Het aantal herhalingsuren voor radio verschilt niet veel voor lokale en streekomroepen. Per week herhalen ze tussen de 10,5 uur en elf uur radio. In Tabel 2.10 staan de radioherhalingen in uren en minuten uitgesplitst naar lokale omroepen en streekomroepen. Opvallend is wel de grote verschil tussen de uitersten. De lokale publieke omroep die het meest herhaalt, herhaalt negentig uur, voor de meest herhalende streekomroep is dat zestig uur.

Tabel 2.10: Herhalingen radio (in uren en minuten per week)

	Gemiddelde	Minimum	Maximum
Lokale omroep (N= 138)	10:37	0:00	90:00
Streekomroep (N= 41)	11:06	0:00	60:00

Bron: CvdM, bewerking Dialogic

Van de omroepen die meededen aan het voornoemde enquêteonderzoek verzorgt bijna de helft geen televisie uitzendingen. Dit percentage is iets hoger dan uit de gegevens van het

Commissariaat blijkt. Tabel 2.11 laat zien hoe vaak de omroepen aangeven de televisie-uitzendingen per dag te herhalen.

Tabel 2.11: Herhalingen van televisie-uitzendingen

	Lokale publieke omroepen (N=131)		Streekomroepen (N=40)	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
meerdere malen per dag	47	35,9%	18	45,0%
eenmaal per dag	9	6,9%	1	2,5%
geen herhaling	12	9,2%	2	5,0%
nvt (geen televisie-uitzendingen)	63	48,1%	19	47,5%
Totaal	131	100,0%	40	100,0%

Van de omroepen die televisie-uitzendingen verzorgen, herhaalt het overgrote deel de uitzendingen meerdere malen per dag. Streekomroepen die televisie-uitzendingen aanbieden, plachten hun televisieprogramma's vaker, meermalen per dag te herhalen dan lokale publieke omroepen. Het percentage lokale omroepen dat eenmaal per dag uitzendingen herhaalt, of geen uitzendingen herhaalt, ligt hoger dan bij de streekomroepen.

Tabel 2.12: Nieuwe uren televisie (uren per week)

	Gemiddelde	Minimum	Maximum
Lokale omroep (N=131)	6:19	0:00	168:00
Streekomroep (N=40)	5:47	0:00	84:00

Tabel 2.12 laat het gemiddelde aantal wekelijks nieuw geproduceerde uren televisie voor lokale en streekomroepen zien. Dit gemiddelde is berekend over alle streek- en lokale publieke omroepen, inclusief zij die geen televisie aanbieden. De omroepen produceren gemiddeld zes uur televisie per week<sup>17</sup>. 62 lokale publieke omroepen en 19 streekomroepen geven aan geen nieuwe televisie te maken.

Het gemiddelde van de 69 lokale publieke omroepen die televisie maken is bijna twaalf uur nieuwe televisie per week. Bij de streekomroepen (21 in totaal) ligt dit een uur lager, met het gemiddelde op elf uur nieuwe televisie per week. Dat lokale omroepen gemiddeld hoger scoren is terug te voeren op de score van een drietal grote omroepen in het onderzoek. Zij produceren ieder meer dan 100 uur nieuwe televisie. Zonder deze drie uitschieters komt het gemiddelde aantal uren nieuwe televisie van de lokale omroepen die actief zijn met televisie op vijf uur uit.

<sup>17</sup> Het gemiddelde zal in de praktijk lager liggen; enkele omroepen geven in de vragenlijst aan dat ze 168 uur nieuwe televisie uitzenden. De vraag is waarschijnlijk door enkele respondenten anders opgevat, in praktijk zal een publieke lokale omroep niet alleen maar nieuwe televisie uitzenden, maar ook herhalingen.





## Streekomroep niet altijd de oplossing

Deze observaties voeden de stelling dat de vorming van een streekomroep voor bepaalde lokale publieke omroepen een oplossing van een schaalprobleem is en daarmee reële mogelijkheden tot grotere efficiency biedt. De bovengrens van een streekomroep ligt momenteel op bijna 250 duizend. Blijkbaar gelden schaalvoordelen daarboven niet. Een stimulans om grotere organisaties te vormen is blijkbaar afwezig. Dat kan samenhangen met de complexiteit van de bestuurlijke en operationele constructies, die weer kan leiden tot inefficiënties. Immers bij een verdere doorgroei krijgen omroepen te maken met meer gemeenten en hun besturen, moeten ze meer verschillende gemeenten met programma's bedienen, vrijwilligers in meerdere gemeenten rekruteren en hun inbreng coördineren en moeten ze, vaak kostbare voorzieningen treffen voor de distributie van hun programma's naar kabelin prikpunten (zie ook hoofdstuk 5). Daardoor worden schaalvoordelen mogelijk te niet gedaan. Momenteel zijn er veertig omroepen die voor twee gemeenten uitzendingen voor verzorgen, zestien voor drie en zeven voor vier of meer. De streekomroep die een potentieel publiek van bijna 250 duizend heeft (Holland Centraal) bedient zeven gemeenten, net als Stichting Radio/Televisie West-Friesland. Behalve organisatorische complexiteit kunnen ook bepalingen van het Commissariaat voor de Media voorkomen dat streekomroepen groter worden. Die zeggen onder meer zeggen dat een streekomroep niet de omvang van een deel van een provincie, zoals in dat in de Mediawet is aangeduid, mag naderen. Dit om oneigenlijke concurrentie met de regionale omroep tegen te gaan.

Aan de andere kant blijkt voor tal van zéér kleine omroepen een mogelijke vergroting van de schaal van de operatie geen reële optie. De resultaten van het onderzoek die in dit hoofdstuk zijn gepresenteerd laten zien dat er tal van kleine lokale publieke omroepen zijn die op bijzonder kleine schaal opereren. Voor hen wegen de mogelijke voordelen van samenwerking blijkbaar niet op tegen gepercipieerde nadelen. Welke dat zijn is in dit onderzoek niet blootgelegd. Naar alle waarschijnlijkheid functioneren deze omroepen al jaren goed en in een stabiele omgeving en is er voor deze omroepen geen duidelijke reden om een streekomroep te vormen. Eveneens kan onvoldoende onderlinge binding tussen gemeenten een rol spelen, waardoor samengaan voor twee lokale publieke omroepen geen pasklare optie is.

Daarmee kan de conclusie luiden dat het vormen van een streekomroep voor bepaalde omroepen voordelen biedt, maar dat zulks niet generiek in alle omstandigheden geldt, in ieder geval niet in de ogen van diegenen die momenteel lokale publieke omroep bedrijven. Daarmee is niet beweerd dat de kansen die het vormen van een streekomroep kan bieden in alle gevallen ten volle geëxploreerd zijn.

Op basis van de in dit hoofdstuk gepresenteerde resultaten kan niet eenduidig worden vastgesteld of het vormen van streekomroepen in de volle breedte tot meer efficiëntie leidt, al zijn er wel enkele aanwijzingen<sup>18</sup>. Het meest opvallend is wel dat, bij een vergelijking van streekomroepen en lokale publieke omroepen voor wat betreft het aanbieden van bepaalde mediadiensten (radio, televisie, kabelkrant, teletekst, website) de streekomroepen in alle gevallen hoger scoren. Dat geldt ook voor het specifieke internetaanbod, met uitzondering van TV streaming. Dat betekent echter niet automatisch dat de streekomroepen die de verschillende diensten aanbieden, ook gemiddeld meer aanbod verzorgen. Dat geldt wel voor radio, streekomroepen zenden gemiddeld veertien uur meer radio uit. Ze bieden echter ruim één uur minder televisie per week aan. Anderzijds blijkt dat lokale publieke omroepen gemiddeld meer vaste krachten hebben dan streekomroepen (2,2 tegen 1,7) en ook meer vrijwilligers aan zich weten te binden. Dat is

---

<sup>18</sup> Dit zijn slechts aanwijzingen, gezien de grote onderlinge verschillen tussen de streekomroepen.

opvallend omdat het gemiddelde potentiële bereik van streekomroepen groter is. Het ligt voor de hand dat deze verschillen terug te voeren zijn op het gewicht dat de grote lokale publieke omroepen (G4) hier in de schaal leggen.





2005 ontstaan vanuit een fusie van de lokale publieke omroepen van Alkemade en Jacobswoude. De omroep bedient ruim 25.000 inwoners. Inmiddels zijn de gemeenten Alkemade en Jacobswoude per 1 januari 2009 opgegaan in de gemeente Kaag en Braassem, de omroep is daarmee een lokale omroep geworden. Een ander, wat complexer voorbeeld is de fusie van Stichting Radio Televisie Lingewaal met Stichting Radio Televisie Zederik. In augustus 2005 besloten ze samen te gaan onder de naam van de eerste stichting die vóór de fusie programma's verzorgde voor de gemeenten Lingewaal, Leerdam en Zederik. Daarmee was Stichting Radio Televisie Lingewaal, opgericht in 1992, vóór 2005 ook al een streekomroep. Die ontstond toen de stichting haar werkgebied uitbreidde naar Leerdam. De omroep bedient nu ruim 45.000 mensen. Toch is het samengaan van twee of meer bestaande omroepen slechts van toepassing op een beperkt deel van de streekomroepen.

Veel vaker is er sprake van de uitbreiding van het werkterrein van een al actieve omroep naar één of meerdere naburige gemeenten, waar tot dan toe nog geen sprake was van een lokale publieke omroep. Dat is de meest voorkomende manier waarop streekomroepen tot stand komen. Een voorbeeld is de streekomroep actief voor Bergen, Arcen en Velden. In Bergen werd in 1993 een lokale omroep actief. In 1995 kon het verzorgingsgebied uitgebreid worden met Arcen en Velden. Een soortgelijke ontwikkeling leidde tot Slotstad RTV dat in 1985 als Radio Zeist. In 1994 werd Bunnik aan het verzorgingsgebied toegevoegd waardoor Slotstad RTV tot stand kwam. In de gemeente Bunnik wilde men in eerste instantie zelf een nieuwe omroep starten, maar al snel werd duidelijk dat het financieel niet haalbaar was om een omroep op te richten, waarna contact is gezocht met Zeist. In het geval van Slotstad RTV kwam het initiatief tot samenwerking uit een gemeente waar nog geen lokale publieke omroep bestond. Er kan echter ook sprake zijn van een aanbod van een al actieve omroep om ook voor de naburige gemeente(n) programma's te maken. Een voorbeeld is het ontstaan van streekomroep Bolsward en Wûnseradiel. De omroep is 25 jaar geleden ontstaan in Bolsward, vanuit een ziekenomroep begonnen. Sinds vier jaar valt ook de gemeente Wûnseradiel binnen het verzorgingsgebied van de omroep. Aanleiding voor de uitbreiding was dat bleek dat met het draaien van de FM-zender ook Wûnseradiel bediend kon worden met lokale radioprogramma's. Aldus geschiedde.

Een derde manier is de oprichting van een nieuwe omroep voor meerdere gemeenten vanaf de start. Dat geldt bijvoorbeeld voor Branding RTV, de lokale publieke omroep voor Heemstede (ruim 25.000 inwoners) en Bennebroek (ruim 5.000 inwoners). Sinds 2009 is Bennebroek opgegaan in de gemeente Bloemendaal en is Branding TV een lokale omroep geworden die voor de gemeente Heemstede uitzendt. Stichting Lokale Omroep Gooi en Omstreken bedient sinds zijn oprichting in 1985 ruim 48.000 mensen in Bussum en Naarden.

Veel streekomroepen maken, na hun totstandkoming, een verdere ontwikkeling door die leidt tot veranderingen in de omvang van het verzorgingsgebied of het potentiële bereik. Daarvan is hiervoor al een voorbeeld gepresenteerd uit de gemeenten Lingewaal, Leerdam en Zederik. Een streekomroep kan gaan uitzenden voor gemeenten waar daarvoor nog geen omroep was. Ook kan een omroep uit een naburige gemeente zich aansluiten. Ook is er wel eens sprake van afsplitsing van een groep afkomstig uit de groep vrijwilligers uit één van de gemeenten die besluit een eigen omroep voor de eigen gemeente te gaan oprichten of heroprichten. Dat wordt dan vaak gevoed door onvrede met de gang van zaken of de programmering van een streekomroep.

Eén van de Nederlandse streekomroepen met de meest rijke geschiedenis is de reeds hiervoor genoemde Holland Centraal. De grootste gemeente binnen het verzorgingsgebied is Leiden, waar ook de studio staat. De omroep kent een geschiedenis van uitbreiding en

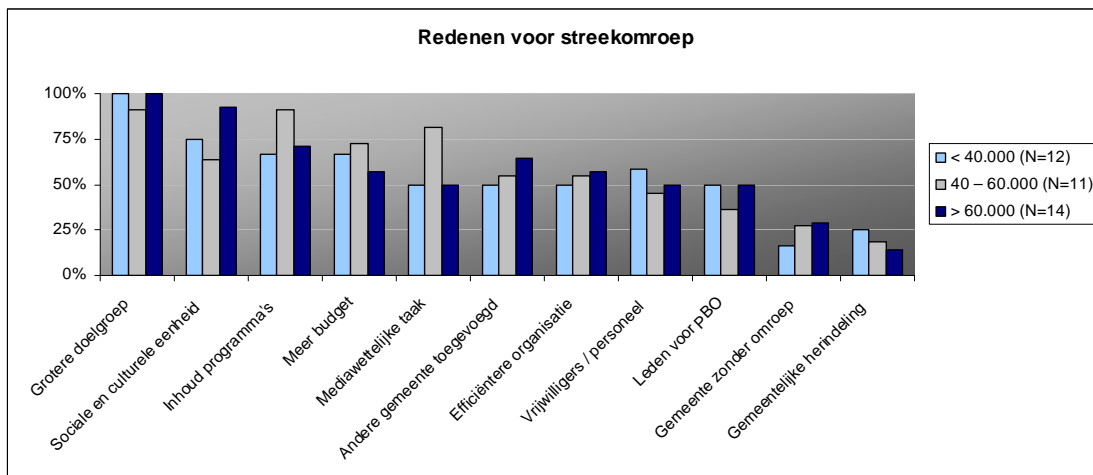




Het budgettaire motief geldt meer voor de omroepen met een potentieel bereik van minder dan zestigduizend potentiële luisteraars/kijkers dan voor de grotere omroepen. Dat is niet verwonderlijk omdat bij de eerste groep de financiële nood doorgaans het hoogst is. Zij moeten zich immers, net als de grotere collega's bepaalde basisinvesteringen getroosten die bij een klein budget relatief zwaar wegen. Het schaalvoordeel blijkt daarmee voor streekomroepen met een uiteindelijk potentieel bereik van minder dan zestig duizend zwaarder te wegen.

De motieven die voor de grote streekomroepen in het bijzonder belangrijk zijn, hebben vooral betrekking op een soort vanzelfsprekendheid om verder te expanderen: het gebied was al een sociaal culturele eenheid en een of meer andere gemeenten konden zonder veel problemen aan het uitzendgebied worden toegevoegd. De schaal- en outputmotieven blijken minder prangend; andersoortige motieven, met name sociaal culturele en pragmatische motieven zijn relatief belangrijker.

De enige twee motieven die meer voor de kleinste streekomroepen gelden dan voor de andere zijn een op handen zijnde herindeling van gemeenten en de mogelijkheid in een streekomroepconstructie meer vrijwilligers te binden. Overigens zijn de onderlinge verschillen in scores niet bijzonder groot.



Figuur 3.2: Motieven (belangrijk/heel belangrijk) om streekomroep te vormen, naar grootte verzorgingsgebied

Streekomroepen zijn ook nog in de gelegenheid gesteld om zelf redenen aan te duiden die niet voorgegeven waren in de vragenlijst. Eén omroep noemt levensvatbaarheid als een zeer belangrijke reden om als streekomroep verder te gaan. Dit past in het beeld dat hiervoor geschetst is. Een omroep geeft aan dat de uitzendlicentie vanaf de start was uitgegeven voor vier gemeenten, terwijl weer een andere vermeldt dat een omroep in een naburige gemeente in problemen verkeerde waarna werd gefuseerd. Eén opmerkelijke reden door één omroep genoemd is het verminderen van lokale overheidsinvloeden. In de ogen van deze omroep garandeert voor meerdere gemeenten uitzenden een meer onafhankelijke koers van de omroep van de gemeentelijke overheid.

### Voordelen

Om meer helderheid te krijgen in de soorten voordelen die een streekomroep mogelijk heeft boven een reguliere lokale publieke omroep is de streekomroepen gevraagd of er sprake is van positieve punten van een streekomroep boven een reguliere lokale omroep. Ook is naar negatieve punten geïnformeerd

Van de 39 omroepen die deze vraag beantwoordden, laten 35 omroepen (90 procent) weten voor hen voordelen te zien in de streekomroepconstructie. Hen is gevraagd te omschrijven welke ze dan precies als positieve punten ervaren. Ook is in de interviews met een aantal streekomroepen nadrukkelijk gevraagd naar de ervaren voordelen van streekomroepen. Uit beide informatiebronnen zijn duidelijke patronen te destilleren.

Er wordt allereerst veelvuldig verwezen naar het grotere potentiële bereik van de streekomroepen, in vergelijking met het bereik dat binnen één van de samenstellende gemeenten gehaald kan worden. Daarbij leggen meerdere omroepen expliciet het verband met meer inkomsten, betere programma's en een betere organisatorische basis. Sommigen spreken zelfs van professionalisering. Een omroep met een groter bereik is ook beter in staat advertentie-inkomsten te verwerven en verwerft, indien de gemeenten doen wat de landelijke overheid van hen verwacht, meer publieke financiering. Ook is het reservoir van vrijwilligers, de belangrijkste categorie van programmamakers, aanmerkelijk groter. Bij een groter verzorgingsgebied is een grotere groep vrijwilligers ook noodzakelijk om alle nieuwsitems te kunnen verslaan. Eén omroep noemt schaalvergroting expliciet als noodzaak.

Met de uitbreiding van het verzorgingsgebied verandert ook de taak, in die zin dat streekomroepen meer nieuws kunnen rapen, omdat er nou eenmaal meer gebeurt in een samenstel van gemeenten dan in één gemeente. Dat maakt het beter mogelijk aan de mediawettelijke normen te voldoen die aanduiden dat er minimaal 50 procent van de programma's aan informatie, cultuur en educatie moet worden besteed. Wanneer de omroep voor een groter gebied uitzendt is er meer nieuws te melden. De gemeenschap die bediend wordt is meer divers, wat meer aanknopingspunten en invalshoeken voor programma's geeft. De omroep ontwikkelt een ruimere blik. Tezelfdertijd wordt wel het belang van een gedeelde sociaal-culturele basis beklemtoond.

Een grotere omroep heeft in de ogen van één van de omroepen ook belangrijke strategische voordelen. Men vooronderstelt in de onderhandeling met de kabelmaatschappijen meer gewicht in de schaal te kunnen leggen. De lokale publieke omroep kan op die manier overigens ook beter concurreren met de regionale omroep, zo wordt aangegeven. Uit één van de interviews komt naar voren dat een streekomroep door een groter budget en grotere groep medewerkers ook beter kan inspelen op onverwachte, technologische ontwikkelingen.

### **Nadelen**

Daarnaast is ook geïnformeerd naar mogelijke specifieke problemen dan wel negatieve punten van de streekomroep. Een kleine 72 procent (28 van de 39 streekomroepen) laat weten dat er ook nadelen kleven aan een streekomroep. Ook in de interviews is gesproken over nadelen. De twee belangrijkste categorieën van problemen die streekomroepen ervaren, hebben te maken met de afhankelijkheid van meerdere gemeenten en de distributie, radio via de ether en televisie via de kabel.

Streekomroepen zijn net als reguliere omroepen voor hun financiering in ieder geval voor een deel afhankelijk van gemeentelijke subsidie. Van rijkswege wordt per jaar € 1,26 in de kas van de verschillende gemeenten gestort, met het oog op financiering van de lokale publieke omroep. Er is echter momenteel geen daadwerkelijke verplichting van de uitbetaling ervan aan de lokale publieke omroep, ook al is die door hetzelfde gemeentebestuur representatief verklaard. Sommige gemeenten keren het bedrag geheel uit, anderen voor een deel en weer anderen zetten de middelen voor andere doeleinden in. Tot voor kort beval de VNG gemeenten aan de vergoeding daadwerkelijk te bestemmen voor de lokale publieke omroep. De vereniging is inmiddels op dit standpunt terug gekeerd en geeft

nu aan dat gemeenten de rijksbijdrage kunnen gebruiken voor lokaal mediabeleid, zonder nadere bepaling van de betekenis daarvan. Inmiddels is daar enige verandering in gekomen. Op 26 maart 2009 nam de Tweede Kamer, tijdens het debat over de erkenningswet, een amendement en een motie aan waarin de financiering van publieke lokale omroepen door gemeenten beter wordt geregeld. Indien de regering de strekking van amendement en motie volgt zijn gemeenten voortaan verplicht de lokale omroep te bekostigen indien zij een advies van culturele representativiteit hebben afgegeven. De motie bevat een richtbedrag van € 1,30 per woonruimte, wat tevens een ondergrens is. De minister verantwoordelijk voor de media wordt voorts opgeroepen om hierover afspraken met de VNG te maken. De Tweede Kamer en de OLON gaan ervan uit dat de in motie en amendement uiteengezette systematiek vanaf 1 januari 2010 zal gelden voor alle gemeenten en omroepen.

Lokale publieke omroepen die voor meerdere gemeenten uitzenden hebben vaak te maken met verschillende beleidslijnen in verschillende gemeenten. Het onderhandelen met meerdere gemeenten en het voldoen aan de specifieke bepalingen van verschillende gemeenten, die vaak verschillen, een behoorlijke administratieve last voor de omroeporganisatie die grotendeels op vrijwilligers draait. In één van de antwoorden wordt zelfs melding gemaakt van tegenstrijdige eisen van verschillende gemeentebesturen. Een omroep zegt om die redenen reikhalzend uit te zien naar een geplande gemeentelijke herindeling die een samenvoeging van de verschillende gemeenten die nu bediend worden, zal impliceren. Los van de financieringskwestie en subsidievoorwaarden sijpelt in het commentaar van enkele omroepen frustratie door over de opstelling van gemeenten ten aanzien van programmering en programma's. Sommige bestuurders hebben in de waarneming van de omroepen moeite zich verre te houden van de inhoud van de programma's, wat in een democratisch stelsel een voorwaarde is.

De problemen met de distributie van de omroepprogramma's zijn verschillend van aard<sup>19</sup>. Het blijkt niet altijd mogelijk om met de bestaande FM-frequenties het gehele verzorgingsgebied van goede radiosignalen te voorzien. Streekomroepen blijken vaak een moeizame relatie met kabelexploitanten te onderhouden. Omdat lokale omroepen het televisiesignaal aan de kabelexploitanten moeten aanleveren, betekent vaak dat omroepen die in meerdere gemeenten uitzenden deze hoge kosten meerdere malen moeten maken. Omroepen signaleren dat kabelmaatschappijen zich vaak star opstellen. Dat probleem is nog groter wanneer er in de verschillende gemeenten binnen het verzorgingsgebied meerdere kabelmaatschappijen actief zijn. Net als bij het werken en onderhandelen met meerdere gemeenten levert dit voor de streekomroepen extra werk en kosten op.

Het grotere verzorgingsgebied blijkt niet alleen voordelen op te leveren, het maakt het functioneren van streekomroepen soms ook complex. De vraag waar de studio te vestigen, is niet altijd gemakkelijk te beantwoorden. Gemeenten waar de studio niet gevestigd is, kunnen zich achtergesteld voelen. Met de toename van de omvang van het verzorgingsgebied wordt afstand soms een probleem. Zo loopt de reisafstand voor medewerkers op en daarmee ook de kosten die daarvoor gemaakt worden. Een andere uitdaging is de (nieuwe) naamgeving van de omroep en de daarmee samenhangende promotiekosten bij het vormen van de streekomroep.

Het verzorgen van een programma voor meerdere gemeenten en een groot aantal woonkernen levert voor streekomroepen soms ook specifieke problemen op. Zo leidt de variëteit tot discussies over de identiteit van de omroep op en het noodzakelijke evenwicht

---

<sup>19</sup> In hoofdstuk 5 wordt nog nader ingegaan op recente ontwikkelingen in omroepdistributietechnologie en de nieuwe mogelijkheden die deze bieden voor streekomroepen en lokale omroepen.





het bijzonder om een grotere groep luisteraars en kijkers, (de kans op) een groter budget, een groter potentieel aan vrijwilligers en een grotere bron voor nieuws en thema's voor programma's, waardoor de wettelijke norm van informatie, cultuur en educatie beter gehaald kan worden.

Tezelfdertijd heeft deze schaalvergroting een aantal schaduwzijden. Wanneer een omroep gaat uitzenden voor meerdere gemeenten ontstaan er op het terrein van distributie via kabel en ether relatief complexe situaties die tot hogere kosten kunnen leiden, die schaal binnen deze constellatie tot een nadeel maken. Ook in bestuurlijke zin kleven er mogelijke nadelen aan de schaalvergroting over gemeentegrenzen heen. Men krijgt te maken met verschillende eisen van verschillende gemeenten, moet door bepaalde procedures meerdere malen heen en is voor financiering afhankelijk van meerdere gemeenten, wat meerdere malen lobbyen inhoudt. Omdat er momenteel politiek het voornemen is om de speelruimte van gemeenten op dit vlak te beperken, wordt de situatie rond overheidsfinanciering mogelijk minder complex.<sup>20</sup> Andere schaduwzijden van schaalvergroting zijn de opgave om verschillende gemeenten programmatisch voldoende te kunnen bedienen en de soms dreigende grotere afstand tussen omroep en gemeenschap. Daaruit blijkt dat de sociaal culturele verbondenheid van gemeenten die door een streekomroep worden bediend, een belangrijke factor moet zijn bij het besluit om al dan niet tot vorming ervan over te gaan. Die verbondenheid functioneert aan de ene kant als belangrijkste motor voor vorming van streekomroepen, en tegelijkertijd als rem. Binnen die conditie kan schaalvergroting effectief zijn.

---

<sup>20</sup> In de wetwijziging 'Wijziging van de Mediawet 2008 in verband met onder meer de erkenning en de financiering van de publieke omroep' (*Stb.*, 2009, 300) wordt de bekostiging van lokale publieke media-instellingen strakker ingekaderd (artikel 2.170a).



## Mediawet

De Mediawet van 1987<sup>25</sup> introduceert voor de eerste maal het begrip 'lokale omroep' (omroep bestemd voor een gemeente)<sup>26</sup>. Artikel 42 bevestigt in lid 2 het uitgangspunt dat er per gemeente slechts aan één omroepinstelling zendtijd kan worden toegewezen. Het derde lid regelt de streekomroep:

*Aan een omroepinstelling wier programma bestemd is voor meer dan één gemeente of provincie, wordt alleen dan voor dat gebied zendtijd toegewezen, indien de besturen van de betreffende gemeenten of provincies het in artikel 43, eerste lid, bedoelde advies gezamenlijk hebben uitgebracht.*

De memorie van toelichting voegt hier aan toe:<sup>27</sup>

*Naast de mogelijkheid van één lokale omroep per gemeente bestaat de mogelijkheid dat één lokaalomroepprogramma wordt verzorgd voor een aantal aan elkaar grenzende gemeenten. In dit geval kan worden gesproken van één streekomroep. Bij het begrip streek wordt in eerste instantie gedacht aan een gebied dat zoveel mogelijk samenvalt met een samenwerkingsverband zoals voorzien in de Wet gemeenschappelijke regelingen (Stb 1984, 669). Voor de goede orde is het wenselijk dat de gemeenten binnen een streek in de betreffende gevallen, hun adviezen gezamenlijk indienen.*

(..)

*Uiteraard dient hierbij de doelstelling van de lokale omroep, dat wil zeggen het verschaffen van lokaal gebonden informatie aan het publiek en het creëren van een communicatiemogelijk voor mensen uit de lokale gemeenschap, niet in het gedrang komt. De omvang van het gebied dient derhalve beperkt te blijven.*

De term 'streekomroep' doet hiermee haar intrede en worden de uitgangspunten van de Kabelregeling in de Mediawet gecodificeerd (ofschoon die streekomroep nog koppelt aan het begrip agglomeratie, maar materieel daaraan dezelfde invulling geeft).

De wetstekst van artikel 42, lid 2 Mw is vandaag de dag nog steeds van kracht.

## Mediawet 2008

In de nieuwe 'Mediawet 2008'<sup>28</sup>, die overigens de term 'lokale publieke media-instelling' introduceert, blijft het reguleringsmodel van de Mediawet in stand. Artikel 2.64 Mediawet 2008 bepaalt namelijk:

---

<sup>25</sup> Stb. 1987, 249.

<sup>26</sup> Artikel 1.1k.

<sup>27</sup> Kamerstukken II, 1984/84, 19136, 3.

<sup>28</sup> Stb. 2002008, 583; In werking getreden per 1 januari 2009 (Stb. 2008, 585)

















weinig ruimte biedt om aan de wensen van de lokale omroepen tegemoet te komen. Voor 67 omroepen biedt het Agentschap Telecom een oplossing, echter volgens de lokale publieke omroepen betreft dit slechts in een kleine helft van de oplossingen een werkelijke verbetering.

De problematiek van de lokale publieke omroepen geeft een goed beeld van de frequentieschaarste in de FM band: met de huidige landelijke, regionale en lokale zenders zit de band vol. Er is geen ruimte voor nieuwe zenders. Voor streekomroepen, die al over de benodigde frequenties beschikken zijn er geen additionele problemen. Wat voor hen wel zou kunnen gelden is dat ze, ondanks een relatief klein verzorgingsgebied, van meerdere frequenties gebruik moeten maken. De footprint van een frequentie in de 104.9 – 107.9 MHz band zal veelal kleiner zijn dan het gewenste verzorgingsgebied en dus zal een streekomroep meerdere zenders moeten inrichten. Daarbij moet voor elke FM zender het radiosignaal met een verbinding worden aangevoerd. Ook een aantal lokale omroepen met een groot verzorgingsgebied moet twee of meerdere zenders inzetten om een goede dekking te realiseren. Dat zorgt voor relatief hoge kosten voor het in de lucht houden voor de zenders en is promotioneel een handicap omdat men in de publicitaire campagnes niet één frequentie kan promoten.

Vanuit efficiency overwegingen heeft het gebruik van één frequentie in het gehele verzorgingsgebied dus de voorkeur, echter, hoogstwaarschijnlijk kan dit niet worden gehonoreerd vanwege de frequentieschaarste. Optimalisatie van het radionetwerk zal veelal wel mogelijk zijn. De frequenties liggen vast, maar de locaties, de hoogte, het antennepatroon, de tilt en het vermogen van de zenders kunnen aangepast worden aan de nieuwe situatie. Deze optimalisatie vergt een investering, maar bij voldoende voordeel zal die op termijn worden terugverdiend.

Landelijke en regionale omroepen kennen dit probleem eveneens, ook hun radiosignalen worden met meerdere zendmasten uitgestraald. Deze zenders zijn echter, anders dan die van de lokale publieke omroepen, via een netwerk met elkaar verbonden zodat ze slechts op één punt hoeven aan te leveren. KPN verzorgt deze dienstverlening voor bijvoorbeeld de regionale omroepen, waar zij overigens wel voor betalen. De lokale en streekomroepen met meerdere zendmasten zullen echter zelf de distributie van het omroepsignaal naar hun masten moeten verzorgen.

### **Radio in Band III (TDAB)**

Band III (174-230 MHz) is eind vorige eeuw internationaal gereserveerd voor digitale aardse radio (TDAB), echter, tot voor kort is de toepassing in Nederland en daarbuiten beperkt gebleven tot technische proeven en een enkele uitrol. Deze distributietechnologie is tot op heden nog niet grootschalig uitgerold. In reactie op het beperkte gebruik van de band voor omroepoepassingen, hebben marktpartijen aangedrongen om de frequentieband tevens voor data en mobiele televisiediensten open te stellen. De Nederlandse overheid heeft dat vertaald in aangepaste voorwaarden in de voor verdeling gehanteerde veiling. De band III en L band veilingen zijn inmiddels gehouden. Het bedrijf MTV.NL (mobiele televisie Nederland) heeft op 11 februari 2009 de vergunning met frequentieruimte voor omroep in band III (174 MHz tot 230 MHz) verworven. Het bedrijf is een samenwerking van telecom-experts en private investeerders en heeft als doel via de TDAB frequentievergunning uitzendingen van multimediale diensten te verrichten en als concurrent van KPN mobiele televisiediensten te gaan distribueren.

In de huidige technologie (TDAB) kunnen negen zenders in een 1,75 MHz kanaal worden doorgegeven. Bij toepassing van nieuwe DAB+ en DMB technologie is het mogelijk achttien radiozenders door te geven. De frequentieplanning van band III (174-230 MHz) is in 2006

door de Regional Radio Conference 2006 (RRC06) in Geneve vastgesteld. Voor Nederland is een frequentieplan opgesteld in termen van geografisch aaneengesloten gebieden. Elk van die gebieden is één specifieke frequentie toegewezen. Daarop kunnen vooralsnog zoals gezegd achttien kanalen worden doorgegeven. Deze regio's zijn relatief groot, veelal ter grootte van enkele provincies en enkele kleinere gebieden ter grootte van een groot deel van een provincie. De Nederlandse overheid heeft zich voorgenomen om deze gebieden gebundeld in vier kavels met een grotendeels landelijke dekking uit te geven: één kavel voor de Nederlandse Publieke Omroep (2009-2010), één kavel bij MTV.NL voor mobiele televisie (2009-2024), één kavel voor landelijke radio en één kavel met name voor regionale omroep. Die laatste kan pas na 2011 als het spectrum ter beschikking komt, in gebruik worden genomen.<sup>36</sup>

Gezien de grootte van de bestreken geografische gebieden, het beperkte aantal radiozenders dat per kanaal doorgegeven kan worden (maximaal achttien) en de mogelijke concurrentie van data en mobiele TV toepassingen, die met de uitgifte van de vergunning aan Mobile TV Nederland een feit is geworden, is de capaciteit gering. Echter, technisch is er wel ruimte om naast de regionale omroepen ook streekomroepen per provincie door te geven. De afweging tussen gebruik voor streekomroepen enerzijds en data en mobiele TV anderzijds betreft een politiek, maatschappelijke afweging inzake het belang van streekomroepen vergeleken met de andere genoemde diensten. Indien de overheid de drie kavels ten behoeve van regionale en streekomroepen had gereserveerd, dan zou het mogelijk zijn geweest om de streekomroepen met DAB+ of TDAB regionaal te distribueren.

#### **Radio in de L-Band (1452 – 1479,5 MHz) (TDAB)**

De L-Band (1452 – 1479,5) was internationaal oorspronkelijk bedoeld voor digitale radio via de satelliet. Omdat marktacceptatie voor satellietradio is uitgebleven, is de band nu gereserveerd voor aardse digitale radio en aardse mobiele TV. De L-Band is eveneens ingedeeld in kanalen van 1,75 MHz die geschikt zijn voor de distributie van negen (TDAB) tot achttien (DAB+ en DMB) radiozenders. Nederland heeft een laag toegewezen gekregen waarbij het land in 117 niet-overlappende gebieden is verdeeld, met elk een eigen frequentie. In elk gebied kunnen dus maximaal 18 radiozenders onafhankelijk van elkaar worden doorgegeven. Elk gebied zal meerdere gemeenten omvatten. In technisch opzicht is de frequentie daarmee zeer geschikt voor kleinschalige distributie van radio, in het bijzonder lokale omroepen en streekomroepen en wellicht ook regionale omroepen. Enerzijds biedt de band voldoende capaciteit om alle lokale en streekomroepen te distribueren terwijl anderzijds het bereik beperkt is zodat de omroepen in eigen beheer een zender in kunnen richten. Echter, vooralsnog beschikken de luisteraars niet over de vereiste L-DAB ontvangers, en is het ook zeer de vraag of zij L-DAB ontvangers zullen aanschaffen, en of leveranciers deze zullen ontwikkelen. De marktpotentie zowel vanuit het leveranciersperspectief als ook het gebruikersperspectief van ontvangers waarmee alleen L-DAB diensten kunnen worden ontvangen, zal wellicht gering zijn. Alleen dual (of multiple) band ontvangers met een L-Band en bijvoorbeeld een T-DAB (Band III) ontvanger biedt mogelijk goede perspectieven. Kortom, ondanks het feit L-DAB technisch gezien goed aansluit bij de behoeften van streek- en lokale publieke omroepen, is het erg onzeker of met band de beoogde luisteraars in voldoende aantallen zijn te bereiken. Dit zal met name afhangen van de marktacceptatie van L-DAB technologie inclusief radio-ontvangers. Gebruik voor lokale omroepen wordt door het ministerie al wel voorzien.<sup>37</sup>

---

<sup>36</sup> Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 24 095, nr. 225

<sup>37</sup> Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 24 095, nr. 225

Begin 2009 zijn de gebruiksrechten voor de L-Band (1452 MHz tot 1479,5 MHz) aan de firma CallMax verleend, een bedrijf van origine gespecialiseerd in datadiensten. Callmax gaat de L-band gebruiken voor T-DMB diensten. Ze hebben de capaciteit om vier tv kanalen door te geven en tien radiozenders per opstelpunt. In de multiplex zal één kanaal vrij worden gehouden voor lokale TV. Ook wil Callmax regionale en lokale radiozenders gaan doorgeven. OLON heeft inmiddels het overleg met CallMax geopend. Een van de vergunningvoorwaarden is dat binnen elk van de 117 zendgebieden die door de band bestreken worden in elk geval drie lokale radiostations door worden gegeven.

### **Radio en TV in Banden IV/V (470- 862 MHz) (DVB-T)**

Band IV/V is in de tweede helft van de 20 eeuw toegewezen aan analoge aardse TV. Voor 2012 is de algehele uitschakeling van analoge TV in Europa voorzien. In de herbestemming van de frequentieruimte wordt naast aardse digitale TV (DVB-T) ook mobiele TV en mogelijk ook mobiele telecommunicatie voorzien. In diverse landen zijn al DVB-T netwerken uitgerold, waarmee naast TV ook radio diensten worden geleverd.

Evenals voor Band III, is er door de Regional Radio Conference 2006 (RRC06) in Geneve een frequentieplan opgesteld voor de Banden IV en V. De volledige uitvoering van dit plan vergt de uitschakeling van alle analoge TV zenders in Noord-West Europa, gepland voor 2012. In het frequentieplan zijn zeven zogeheten multiplexen voorzien. Elke multiplex omvat een aantal geografisch aaneengesloten gebieden die ieder met een eigen frequentie bediend kunnen worden. De meeste van deze gebieden zijn groot, veelal aanmerkelijk groter dan provincies. Er zijn echter ook enkele relatief kleinere gebieden ter grootte van een groot deel van een provincie. De DVB-T footprint is daarmee veelal groter dan een provincie, en dus veel groter dan het verzorgingsgebied van een streekomroep.

Digitenne is op dit moment de enige die een licentie heeft om vier multiplexen te exploiteren, de vijfde, die ook door Digitenne wordt gedistribueerd wordt ingevuld door de Nederlandse Publieke Omroep. Met deze vijf multiplexen worden in het totaal 25 televisie- en negentien radiozenders doorgegeven. In elke regio wordt de eigen regionale televisie en regionale radio doorgegeven. Digitenne distribueert dertien regionale omroepen zoals bepaald in de DVB-T licentie. KPN, de exploitant van Digitenne, haalt alle TV signalen met een glasvezelverbinding bij studio's van de regionale omroepen op, veelal niet gecompri-meerd (270 Mbps). Zij distribueert de signalen vervolgens naar de regionale DVB-T zenders, aan het eigen IPTV platform en aan ASTRA ten behoeve van satelliet distributie.

Gezien de beperkte capaciteit, is het niet mogelijk om met de huidige multiplexen van Digitenne ook radio- en televisieprogramma's van de streekomroepen door te geven. In de toekomst komen er nog één of twee multiplexen bij, die capaciteit voor acht tot tien televisiezenders bieden, en mogelijk voor een nog groter aantal radiozenders. Nieuwe, verbeterde videocompressie technologieën zoals MPEG-4 en H.264 bieden daarbij de mogelijkheid om een nog groter aantal radio en TV zenders te distribueren binnen de bandbreedte van bestaande multiplexen. Daar elke multiplex opgebouwd is uit landelijke regio's typisch ter grootte van twee provincies, bieden de twee resterende multiplexen capaciteit om per provincie vier tot vijf lokale omroepen, waaronder mogelijk streekomroepen door te geven. Daarmee kunnen in theorie de mogelijkheden voor lokale publieke omroepen worden vergroot waar ook streekomroepen van kunnen profiteren. De bestemming van deze multiplexen is echter nog geen uitgemaakte zaak. Zo gaan er in kringen van de Europese Unie ook stemmen op om ze te bestemmen voor telecommunicatiediensten.

In het geval de resterende twee DVB-T multiplexen aan de lokale omroep (inclusief streekomroep) worden toegewezen, dan zal daartoe een regionaal netwerk met meerdere







televisie geleidelijk aan door de markt geaccepteerd. Anno 2008 is een kleine 25 procent van de Nederlandse huishoudens op deze digitale kabeldiensten geabonneerd.

De belangrijkste reden om radio en televisiediensten te digitaliseren is, naast de betere beeldkwaliteit en de interactieve mogelijkheden, de capaciteitswinst. Een analogo kanaal vergt een capaciteit van 8 MHz. Digitaal kunnen in hetzelfde 8 MHz kanaal vijf of meer televisiezenders worden doorgegeven. Deze efficiëntere doorgifte vertaalt zich direct in een veel ruimer zenderaanbod op het digitale platform; in plaats van ruim dertig analoge televisiezenders bieden de kabelexploitanten 100 – 140 digitale zenders. Kortom, in vergelijking met de analoge televisiediensten is er op het digitale platform veel meer ruimte.

In de huidige situatie worden de signalen voor de digitale radio- en televisiepakketten in het (landelijke) head-end samengesteld, waarbij het mogelijk is de pakkettsamenstelling naar de regionale head-ends te differentiëren. Vanuit het regionale head-end worden de signalen ongewijzigd naar alle huizen gedistribueerd. Daarmee is de footprint voor het digitale radio- en televisieplatform typisch zo'n 100.000 huizen.

Momenteel is er technologie beschikbaar (EdgeQAM) die het mogelijk maakt om in het regionale head-end nog digitale zenders aan het zenderpakket toe te voegen, zodat pakketdifferentiatie per distributiecentrum mogelijk wordt. Deze technologie wordt niet alleen ingezet voor de digitale omroepdiensten maar ook voor de kostenefficiënte levering van de communicatiediensten zoals internet en telefonie en ook van Video on Demand diensten. Het is dus te voorzien dat deze technologie de komende jaren grootschalig zal worden toegepast. Toepassing van deze EdgeQAM technologie zal de footprint voor digitale radio en TV verkleinen tot het niveau van het distributiecentrum, oftewel 10.000 huizen en daarmee ook de toevoeging van lokale en streekomroepen mogelijk maken.

### **Radio en TV**

In de huidige situatie hebben de kabelexploitanten meerdere regionale omroepen in hun digitale TV aanbod opgenomen, eventueel afgestemd op de regionale behoefte<sup>38</sup>. Lokale publieke omroepen worden maar op zeer beperkte schaal doorgegeven. Zoals eerder opgemerkt, ontvangen de kabelexploitanten het merendeel van de regionale omroepen van ASTRA. De regionale omroepen die niet door ASTRA worden uitgezonden zoals Regio TV Utrecht, RTV West en TV Flevoland worden rechtstreeks door een kabelexploitant bij de studio opgehaald. Onderling leveren de exploitanten regionale zenders aan elkaar door. Kortom, voor de regionale omroepen is er voldoende doorgiftecapaciteit en is er anderzijds een goede oplossing voor de interconnectie tussen de studio en de kabelnetwerken gevonden.

In geval van analoge radio en televisie zijn de kabelexploitanten verplicht de lokale zenders binnen de gemeentegrens af te nemen en deze binnen de gemeente analogo te distribueren. Voor de distributie van de televisiezenders via hun digitale platformen gelden deze verplichtingen nog niet. Pas wanneer de digitale distributie-infrastructuur een significant deel van de markt heeft veroverd, als vuistregel wordt meer dan vijftig procent aangehouden, gaat de must carry regeling ook voor digitaal gelden. Momenteel zijn de exploitanten dus nog niet verplicht om de lokale programma's te distribueren. Anderzijds hoeven de kabelexploitant het televisiesignaal niet in de gemeente op te halen. Daarbij

---

<sup>38</sup> Ziggo levert alle 13 regionale omroepen in al haar verzorgingsgebieden, UPC levert die 8 van de 13 regionale omroepen die matchen met haar leveringsgebied, kleinere kabelexploitanten zoals Delta leveren slechts een beperkt aantal regionale omroepen afgestemd op de behoeften van hun abonnees.







Tabel 5.3: Technische mogelijkheden voor de doorgifte van streekomroepen via de kabel

	Technische analyse	Opmerking
<b>Analoog</b>		
FM radio	Technisch goed mogelijk	
TV	Technisch goed mogelijk, wel is er een capaciteitsbeperking.	
<b>Digitaal</b>		
Radio	Technisch goed mogelijk	De omroep is afhankelijk van onderhandelingen met de kabelexploitant (toegangsverzoeken dienen redelijk te zijn; kostenaspect; voorsnog geen digitale must carry verplichting).
TV	Technisch goed mogelijk	

Tabel 5.4: Technische mogelijkheden voor de doorgifte van streekomroepen via IP netwerken

	Technische analyse	Opmerking
<b>Internet radio en TV</b>		
Radio	Technisch goed mogelijk	IP radio ontvangers zijn nog niet in alle huizen aanwezig; geen alternatief voor etherontvangst
TV	Technisch goed mogelijk	Beeldkwaliteit inferieur en niet op de TV geleverd
<b>IP TV platform</b>		
Radio	Technisch goed mogelijk	Beide opties zijn voorsnog slechts zeer beperkt beschikbaar, echter een sterke groei is te voorzien; geen substituuat voor etherontvangst
TV	Technisch goed mogelijk	

Het resultaat toont dat de FM band technisch goede mogelijkheden voor de distributie van radio en TV programma's van streekomroepen biedt, maar dat er sprake is van een groot capaciteitsgebrek. De FM-band is momenteel zo goed als vol, wat impliceert dat het moeilijk is verschuivingen in bestaande situaties te realiseren. Echter, omdat streekomroepen lokale publieke omroep verzorgen voor meerdere gemeenten en in de bestaande planning per gemeente capaciteit is gereserveerd, blijken er oplossingen mogelijk bij de totstandkoming van nieuwe streekomroepen. De digitale ether (Band III, band IV/V en de L-Band) biedt technisch evenmin obstakels. Wel is er sprake van concurrerende diensten zoals mobiele televisie, data en mobiele communicatie die eveneens spectrum claimen en van de onzekerheid of deze technologieën wel door de markt opgepakt worden. Band III is inmiddels bestemd voor mobiele televisie. De gebruiksrechten voor de L-Band zijn in handen van CallMax.

Op de kabel is de situatie gedifferentieerd. Zuiver technisch is de doorgifte van streekomroepen geen probleem. Op het analoge platform is ruimte voor radioprogramma's echter voor analoge televisie is meer ruimte volledig benut en vergt de doorgifte van een nieuwe additionele streekzender (indien er geen sprake is van vervanging van bestaande lokale omroepen) dat de distributie van een andere zender wordt gestaakt. Op het digitale platform is capaciteit beschikbaar. Wel zijn de lokale publieke omroepen afhankelijk van de medewerking van de kabel exploitanten (een doorgifte plicht voor digitale distributie is nog niet van toepassing, maar ligt in het verschiet bij verdere ontwikkeling en marktpenetratie).

In geval van distributie via IP netwerken is het beeld eveneens wisselend. Internetradio en -televisie zijn technisch goed te realiseren, maar zijn vooralsnog hoofdzakelijk op de PC gericht. Voor radio is daarenboven etherdistributie van groot belang. Voor televisie geldt voorts dat de kwaliteit van het beeld beduidend slechter is dan van televisie via kabel of satelliet gedistribueerd. IP TV biedt een goed perspectief om streekradio en televisie te distribueren. Nadeel van IP TV is echter dat het nog enkele jaren zal duren voordat er voldoende abonnees zijn.

De digitale kabel, IPTV en DVB-T zullen in de toekomst tot concurrerende platformen evolueren. Aldus moeten zij in samenhang worden bekeken. Gezamenlijk zullen in de toekomst met deze digitale platformen vrijwel alle Nederlandse huishoudens bereikt kunnen worden. Het is dus van belang om met de exploitanten van deze netwerken een oplossing voor de distributie van lokale en streekomroepen te vinden.





GmbH uit 2008 zien, komt de Bürgerfunk pas vanaf begin jaren negentig tot ontwikkeling. In 2002 werden de eerste licenties uitgeschreven voor een termijn van zeven jaar. Inmiddels kent deze vorm van omroep een vijftiental licenties voor radio of televisie, of een combinatie van beiden. Daarmee hebben de community media zich een vaste plaats in het omroeplandschap van Niedersachsen verworven. De Bürgerfunk kent zijn eigen plaats naast de reguliere publieke omroep, die op een grotere schaal opereert, en de commerciële omroep<sup>47</sup>. Financiering is onder andere afkomstig uit een deel van de verplichte kijk- en luisterbijdrage.

*Denemarken* telt bijna 160 community radiostations en 110 televisiestations. In dit land is community televisie bijzonder sterk ontwikkeld. Daarbij gaat het niet om televisieorganisaties met een eigen zendvergunning. Er is in Denemarken sprake van een soort must carry waarbij commerciële stations worden verplicht om tussen negen en twaalf in de ochtend community television programma's uit te zenden. Community broadcasting wordt in Denemarken ten dele gefinancierd vanuit een centraal publiek fonds.

### **Landen met recente ontwikkelingen in het omroeplandschap**

Tot een tweede categorie landen die ook een levendige community sector kennen, maar waar die pas recent tot ontwikkeling zijn gekomen behoren het Verenigd Koninkrijk, Ierland en Hongarije.

*Engeland* had tot 2003 een relatief onderontwikkelde community media sector. Recent is dat beleid bijgesteld. De ontwikkeling van community media, radio in het bijzonder, is in het Verenigd Koninkrijk opgepakt als een combinatie van welzijnsbeleid en mediabeleid. Sociale samenhang, participatie en cohesie zijn woorden die veelvuldig in de context van community media worden gebruikt. Community media worden gezien als een mogelijkheid om (etnische) minderheidsgroepen een stem in de ether te geven en een voor hen herkenbaar geluid uit te zenden. Anno 2008 waren er in het Verenigd Koninkrijk 144 licenties aan community radiostations uitgegeven. Er is een beperkt aantal community televisie projecten. Een volgende ronde van uitgiftes staat voor de deur. Licenties worden verleend op basis van de beoordeling van het sociaal nut (social gain) van de diensten die een community radio station gaat aanbieden. Het ministerie van cultuur, media en sport (DCMS) heeft het Community Radio Fund (CRF) ingesteld waarin jaarlijks £500,000 worden gereserveerd ten bate van deze vorm van omroep. Uit een onderzoek dat DCMS liet verrichten blijkt dat community radio in het Verenigd Koninkrijk het verwachte sociale nut oplevert en daarnaast ook nog zorgt voor enige economische positieve effecten. Voor de toekomst van community radio in Engeland is financiering een sleutelkwestie<sup>48</sup>. De Britse Community Media Association heeft inmiddels meer dan zeshonderd leden, waaronder veel instellingen die azen op een plek in het community media landschap. Naast de permanente licenties kent Engeland sinds 1990 een systeem van licenties met beperkte duur van één of twee weken, met een bijbehorende uitzendfrequentie. Daarvan worden er jaarlijks om en nabij de vijfhonderd uitgegeven.

*Ierland*<sup>49</sup> kent een twintigtal community radiostations en drie community televisiestations. Van de radiostations zijn er alleen al vijf in Dublin actief. Deze organisaties zijn voortgekomen uit pilots opgezet door de Broadcasting Commission of Ireland (BCI) die in 1995 voor achttien maanden licenties verschaften aan elf *community groups*. Op basis van deze pilot heeft de BCI een beleid ten aanzien van community radio ontwikkeld. Daarin

---

<sup>47</sup> Rundfunk und Telekom Regulierungs GmbH (2008), pp. 196-211.

<sup>48</sup> Department for Culture, Media and Sports (2006), pp. 2-3

<sup>49</sup> Deze schets is medegebaseerd op Rundfunk und Telekom Regulierungs GmbH (2008), pp. 160-175.



## Community media

In *The State of Community Media in the European Union* worden community media opgevat als niet op winst gericht, open voor en verantwoordelijkheid verschuldigd aan de gemeenschap die bediend wordt. Community media bieden de gelegenheid tot participatie in programmaproductie en management voor leden van de gemeenschap. Ze worden hoofdzakelijk gerund door vrijwilligers.

De wijze waarop algemene termen aangeduide community media gedefinieerd worden in de verschillende nationale mediawetten is van bijzonder belang voor de invulling van hun taken en de manier waarop de uitvoering ervan wordt beoordeeld. Opvallend is dat de invulling van community media in de Nederlandse wet, als lokale publieke omroep, fundamenteel afwijkt van de wijze waarop dat in vrijwel alle andere Europese nationale mediawetgeving gebeurt. In het buitenland worden community media gerekend tot de zogenaamde *third sector media*<sup>51</sup> en worden ze apart gezet van de commerciële media en de regulier publieke omroep: public service broadcasting. Ze vallen daardoor onder een ander deel van het wettelijk regime. Het idee van third sector media is al oud en refereert aan hun ontstaan vanuit gemeenschappen, op basis van eigendom van de gemeenschap en programmering voor de gemeenschap of zoals Lewis schrijft: 'It is a case of community moving into broadcasting rather than broadcasting moving into the community'<sup>52</sup>.

### Lokale publieke omroep in Nederland

De lokale publieke omroep in Nederland, in de vele internationale studies over het onderwerp aangeduid als een ver ontwikkelde vorm van community media, staat niet apart van de public service broadcasting, het is er onderdeel van. In ons land wordt de lokale omroep opgevat als een onderdeel van het publieke omroepbestel en worden aan de lokale publieke omroepen programmatische eisen gesteld die in hun definitie overeenkomen met de eisen die aan de landelijke en regionale publieke omroepen worden gesteld: het uitzenden van minimaal 50% informatie, cultuur en educatie<sup>53</sup>. Waar in de buitenlandse definitie van community media juist de nadruk wordt gelegd op de specificiteit van doelgroepen, vaak (sub)cultureel of etnisch, worden lokale omroepen in Nederland juist verplicht voor een breed publiek binnen een geografisch domein van één of meerdere gemeenten te produceren en te programmeren. Daarbij is gestipuleerd dat het om niet-commerciële organisaties gaat. De nadruk op vrijwilligheid van de medewerkers is niet principieel vastgesteld, maar is feitelijk de uitkomst van de financiële situatie van de omroepen, die doorgaans noodlijdend zijn. Daarmee geeft de wettelijke inbedding van de kleinschalige omroep in Nederland een beheersmatige en inhoudelijke definitie van het fenomeen community media die een scherp onderscheid markeert met de definities zoals die gangbaar zijn in de rest van Europa. Het door het Europees parlement gesignaleerde momentum in de ontwikkeling van community media in Europa is er een van de *third sector media* en niet van de lokale publieke omroep volgens Nederlands model. Exemplarisch is de door de Britse autoriteiten geformuleerde definitie van community media aan de hand van hun sociaal nut. Dat kunnen ze realiseren door mensen te bereiken die onvoldoende door de bestaande media bereikt worden, uiting van meningen en discussie te bevorderen, opleiding en training te geven aan de leden van het publiek en de

---

<sup>51</sup> Peissl en Tremetzberger (RTR GmbH 2008, p.230) spreken over 'Dritte Saule Medien'.

<sup>52</sup> Council of Europe (2008), p. 19.

<sup>53</sup> Overigens is deze norm met de invoering van de prestatiecontracten bij de landelijke publieke omroep afgeschaft. Voor regionale en lokale omroep geldt zij onverkort.

specifieke gemeenschap te begrijpen en de cohesie daarbinnen te versterken. In Engeland ligt daarmee juist niet de prioriteit bij het bedienen van een breed publiek, zoals in Nederland, het gaat juist om specifieke doelgroepen. Met de verdere ontwikkeling aan de hand van die invulling van community media in Europa wordt de positie van Nederland uitzonderlijker. In Nederland is de kleinschalige omroep geen welzijnsvoorziening, die directe overheidsinvloed mogelijk zou maken, maar is hij bewust als een zelfstandige en publieke mediavoorziening op afstand van de overheid geplaatst, in ieder geval in zijn opzet.

Overigens impliceert dit niet dat specifieke doelgroepen binnen de Nederlandse lokale publieke omroepen niet aan bod zouden kunnen komen. Dat is wel degelijk het geval. Het verschil is echter dat in de buitenlandse invulling van community media de doelgroep centraal staat en dat bij de Nederlandse lokale omroep doelgroepen aan bod kunnen komen binnen het brede, op een algemeen publiek gericht programma-aanbod.

### **Open kanalen**

Sommige Nederlandse lokale publieke omroepen, met name in de grote steden, kennen zogenaamde open kanalen waar individuen en groepen over zendtijd kunnen beschikken voor hun specifieke doelen. Met name het open kanaal van de Amsterdamse SALTO is bekend. Deze vorm van toegangsomroep sluit meer aan bij de buitenlandse benadering van community media. In Nederland maken verschillende doelgroepen (van etnische minderheidsgroeperingen, lifestyle groepen, mensen van verschillende geloofsrichtingen en leeftijden<sup>54</sup>) gebruik van open kanalen. De lokale publieke omroep heeft de redactionele verantwoordelijkheid voor deze open kanalen. De makers van de programma's moeten zelf in de productiekosten voorzien, terwijl de beheerder van het open kanaal zorgt voor de distributiekosten. Ondanks de relatief lage kosten vormt financiering van de productie voor de toegangsomroepen een probleem omdat ze zelden voor subsidie in aanmerking komen.

Vermeldenswaard is verder de rol van een nieuwkomer in het Nederlandse omroepbestel die zich onttrekt aan de gelaagde systematiek van het publieke bestel (landelijk, regionaal en lokaal) en in de studie van de Raad van Europa wordt opgevoerd als een succesvol community media initiatief dat muziek centraal stelt: 'The urban radio FunX is another example and is from the Netherlands. It is made by young people for young people and broadcasts on FM in Amsterdam, Rotterdam, The Hague and Utrecht and nationally on cable.'<sup>55</sup> Ondanks het feit dat het hier gaat om een doelgroep medium dat in principe werkt op een kleine schaal, is hier geen sprake van een 'community moving into broadcasting', zoals eerder als typisch voor community media werd aangeduid. FunX is gestart vanuit de overheid als onderdeel van een beleid gericht op allochtone jongeren. Op dezelfde wijze is het community media beleid in het Verenigd Koninkrijk ontsproten aan het beleid gericht op welzijn en integratie. Community media is daarmee zowel een beweging van gemeenschappen die de openbaarheid zoeken als een bewust door overheden gecreëerde ruimte om, vanuit sociale beleidsdoelstellingen ingegeven, voor gemeenschappen de mogelijkheid te scheppen zichzelf te articuleren.

Dat laatste is ook het effect van community media in Australië<sup>56</sup>, zoals door een viertal onderzoekers van Griffith University onderzocht. Community media draaien om

---

<sup>54</sup> Zie jaarverslag SALTO 2008 op [http://www.salto.nl/downloads/jaarverslag\\_2008.pdf](http://www.salto.nl/downloads/jaarverslag_2008.pdf)

<sup>55</sup> Council of Europe (2008), p. 22.

<sup>56</sup> Net als Nederland kent Australië een ver ontwikkelde community radio sector, met een relatief recente ontwikkeling van community televisie. Radio ontstond in de jaren zeventig, televisie in de jaren negentig. In maart 2007 zijn in Australië 361 licenties voor community radio uitgegeven en 79



invulling van de taak wordt moeilijker, al kan het op de korte termijn de efficiëntie bevorderen. Bovendien is de kans reëel dat wanneer de schaal waarop lokale omroepen opereren vergroot wordt, er initiatieven ontstaan om op kleinere schaal community broadcasting op te pakken. Dan ontstaat naast een minder professionele streekomroep, een op kleine schaal opererende community broadcasting praktijk als third media sector.



De vorming van streekomroepen kan op verschillende manieren plaatsvinden. Het grootste deel van de streekomroepen komt tot stand door de uitbreiding van het verzorgingsgebied van een omroep naar naburige gemeenten waar daarvoor nog geen lokale publieke omroep actief was. Een fusie van bestaande, reeds actieve omroepen komt ook regelmatig voor, maar is niet de dominante manier waarop streekomroepen tot stand komen.

De variatie in streekomroepen in termen van hun potentiële bereik is aanmerkelijk kleiner dan die bij de reguliere lokale publieke omroepen. Er is qua omvang minder variatie bij streekomroepen dan bij reguliere lokale omroepen. De kleinste streekomroep is aanzienlijk groter dan de kleinste lokale omroep en de grootste lokale omroep is aanmerkelijk groter dan de grootste streekomroep. In termen van potentieel bereik variëren de streekomroepen van vijftien tot 248 duizend inwoners, waarbij het verschil tussen de grootste streekomroep en de één na grootste ook nog aanzienlijk is: 248 duizend tegen 171 duizend. Bij de lokale omroep ligt de range tussen de zeven en 750 duizend inwoners. Bovendien heeft de middenmoot van de streekomroepen een aanzienlijk groter bereik dan de middenmoot van reguliere publieke omroepen.

### **Schaalvergroting aan de onderkant van het spectrum**

De optie om een streekomroep te vormen is blijkbaar vooral aantrekkelijk voor kleinere gemeenten en eventueel daar actieve omroepen. De mogelijkheid om een streekomroep te vormen heeft daarmee een schaalvergrotingseffect aan de onderkant van het spectrum van de lokale publieke omroep in Nederland. Voor omroepen die in grote steden actief zijn geldt dit doorgaans niet, uitzonderingen daargelaten. Zo is Leiden de centrumgemeente van de grootste streekomroep van Nederland, Holland Centraal, die naast Leiden een zestal gemeenten rondom Leiden bedient. Tezelfdertijd toont het feit dat er nog steeds zeer kleine lokale omroepen bestaan dat het vormen van een streekomroep niet voor alle kleine omroepen een aantrekkelijke optie is. Dat kan terug te voeren zijn op de behoefte aan een onderscheidende culturele identiteit bij kleinere gemeenschappen, die opweegt tegen een lonkend perspectief van een efficiëntere bedrijfsvoering door schaalvergroting. Daarmee is vastgesteld dat het vormen van streekomroepen in het bijzonder leidt tot schaalvergroting aan de onderkant van het lokale omroep spectrum, voor bepaalde gemeenten. Niet voor elke omroep is de optie van grotere schaal aantrekkelijk.

Opvallend gegeven dat resulteert uit deze studie is dat de prestaties van de streekomroepen in termen van de omvang van de diensten die ze aanbieden vrijwel op alle punten positief afsteken bij het gemiddelde van de reguliere lokale publieke omroepen. Dat geldt voor het aanbod aan radio, televisie, kabelkrant, teletekst en online diensten, met uitzondering van TV streaming. Er is geen duidelijke verklaring voor dit verschil. Lokale omroepen hebben gemiddeld meer vaste krachten in dienst dan streekomroepen (gemiddeld 2,2 tegen 1,7 fte). Ze weten ook meer vrijwilligers aan zich te binden. Deze verschillen zijn met name terug te voeren op het gewicht dat de grote lokale omroepen (G4) hier in de schaal leggen.

### **Schaal en bedrijfsvoering**

In deze studie kwam min of meer zijdelings naar voren dat een grotere schaal niet automatisch leidt tot een economisch efficiëntere bedrijfsvoering; de relatie tussen begroting, kostenstructuur en verzorgingsgebied is complex en verdient daarom meer onderzoek. Wat echter blijkt uit gegevens van het Commissariaat voor de Media is dat de lokale publieke omroepen van de vier grootste steden voor 47 procent van hun begroting afhankelijk zijn van subsidie, tegen 39 procent voor alle andere, aanzienlijke kleinere lokale en streekomroepen in Nederland (met een begroting van € 50.000,- of meer). Op basis van verwachte schaalears effecten zou de afhankelijkheid van subsidie in de grote steden

juist kleiner moeten zijn dan in de kleinere gemeenten. Immers omroep kenmerkt zich doorgaans door relatief hoge vaste kosten (huisvesting, techniek en programmaproductie-kosten) en lage variabele kosten (kosten van distributie naar luisteraars). Daartegenover staan opbrengsten die gekoppeld zijn aan het aantal huishoudens in de gemeenten die worden bediend. Gemeenten met een groot potentieel bereik in een groot aantal huishoudens zouden moeten profiteren van dat schaafeffect. Dat blijkt niet het geval. Dat is te wijten aan het hoger ambitieniveau van grote omroepen in grote steden, wat zich vertaalt in hogere begrotingen met vaste kosten die dat ambitieniveau weerspiegelen op een dusdanige manier dat de afhankelijkheid van subsidie, bij een beperkte advertentie-markt, relatief groot is. Zo is bekend dat de aan Amsterdam op basis van het aantal huishoudens toegekende gelden vanwege de centrale overheid niet voldoende zijn om het subsidiebeslag van SALTO (inclusief AT5) te financieren. Daar staat tegenover dat kleine lokale publieke omroepen het vaak moeten rooien met relatief minder publieke middelen; niet alle gemeentebesturen sluiten de voor de lokale omroepfunctie bestemde centrale middelen door naar hun lokale omroep. Dus het schaalvoordeel wordt in het geval van grotere gemeenten grotendeels of zelfs volledig teniet gedaan door een hoger ambitieniveau en een daarbij passende begroting. Deze analyse duidt op een duidelijk onderscheid van de lokale omroeppraktijk in de grote steden en de kleine gemeenten. Qua ambitie en schaal lijken de omroepen in de grote steden eerder op regionale omroepen; dat geldt zeker niet voor de omroepen in kleine gemeenten of een combinatie daarvan.

### **Internationale vergelijking**

Niet alleen in Nederland is kleinschalige omroep een belangrijke factor. Het is een opkomend fenomeen in Europa en de wereld. Naast Europese landen als Nederland, Frankrijk en de Bondsrepubliek Duitsland groei community broadcasting sinds enkele jaren in tal van andere landen. Echter de bestuurlijke en mediawettelijke inbedding van kleinschalige omroep in Nederland onderscheidt zich vrij fundamenteel van die in de meeste andere landen. Community broadcasting, de term die in andere landen gemeengoed is, wordt in het buitenland opgevat als kleinschalige, niet-commerciële omroep, dat wil zeggen met een klein territoriaal bereik, gericht op specifieke (doel)groepen die door andere vormen van omroep niet of nauwelijks bediend worden. Daarom valt community broadcasting onder de zogenaamde *third sector* media, apart van commerciële omroep en publieke omroep (public service). In Nederland wordt lokale publieke omroep juist gezien als een onderdeel van de publieke omroep, is daarom op een breed publiek gericht, kent een algemeen programmavoorschrift en biedt daarom een relatief breed aanbod van programma's. Doelgroepen kunnen binnen die brede doelstelling aan bod komen. In die zin onttrekt het zich aan de Europese invulling van community broadcasting, waar kleinschalige omroep veel doelgroeperichter is en qua programmering daarom veel smaller wordt ingevuld.

In het licht van de huidige ontwikkeling van community media in Europa is de discussie over schaalvergroting en professionalisering van de lokale omroep in Nederland bijzonder. Streven naar schaalvergroting door het uitbreiden van verzorgingsgebieden van lokale omroepen past allerminst in de Europese trend. In tegendeel, wanneer schaalvergroting een grotere afstand impliceert tussen communities en omroeporganisaties betekent dit een grotere kloof tussen het kleinschalige omroepmodel van Nederlandse en van de rest van Europa groter. Overigens leidt schaalvergroting niet per definitie tot is een grotere afstand tussen gemeenschappen en omroeporganisaties. Wanneer er sprake is van een sterke sociaal-culturele verbondenheid van grotere gemeenschappen en gebieden dan die op een bepaald moment door één specifieke lokale publieke omroep bediend worden, kan schaalvergroting en een betere aansluiting bij de gemeenschapsbehoeften juist samengaan.





Bij deze concrete aanbevelingen behoort ook een algemener advies ten aanzien van de bevordering van schaalvergroting in het domein van de lokale publieke omroep. Aan het begin van deze studie is aangegeven dat nabijheid tot burgers een belangrijk aspect van kleinschalige mediavormen is. Schaalvergroting binnen dit mediadomein is slechts dan aan te bevelen wanneer ze geen afbreuk doet aan de kracht van de nabijheid. Daarom is ook de bepaling in de huidige richtlijn van het Commissariaat voor de Media dat gemeenten een sociaal-culturele eenheid moeten vormen willen ze voor de vorming van een streekomroep in aanmerking komen, van groot belang. Immers wanneer schaalvergroting als zodanig uitgangspunt is en de sociaal-culturele binding van de te bedienen gemeenschappen ondergeschikt is, bestaat het gevaar van een grotere kloof tussen gemeenschap en omroep wel degelijk. Een dergelijke ontwikkeling gaat ten koste van de effectiviteit van de lokale omroep, de invulling van de taak wordt moeilijker, al kan het op de korte termijn de efficiëntie bevorderen.





luisteraars					
Efficiënter werkende organisatie					
Beter voldoen aan mediawettelijke taak van publieke omroep					
Makkelijker vinden van leden voor Programmabeleid Bepalend Orgaan					
Andere gemeente kon zonder veel moeite aan uitzendgebied worden toegevoegd.					
Gemeente zonder omroep sloot zich aan.					
Anders; nl ..... [open]					

**11. Hoe tevreden bent u over de onderstaande aspecten van uw omroep? Geef van de onderstaande mogelijkheden de mate van tevredenheid aan.**

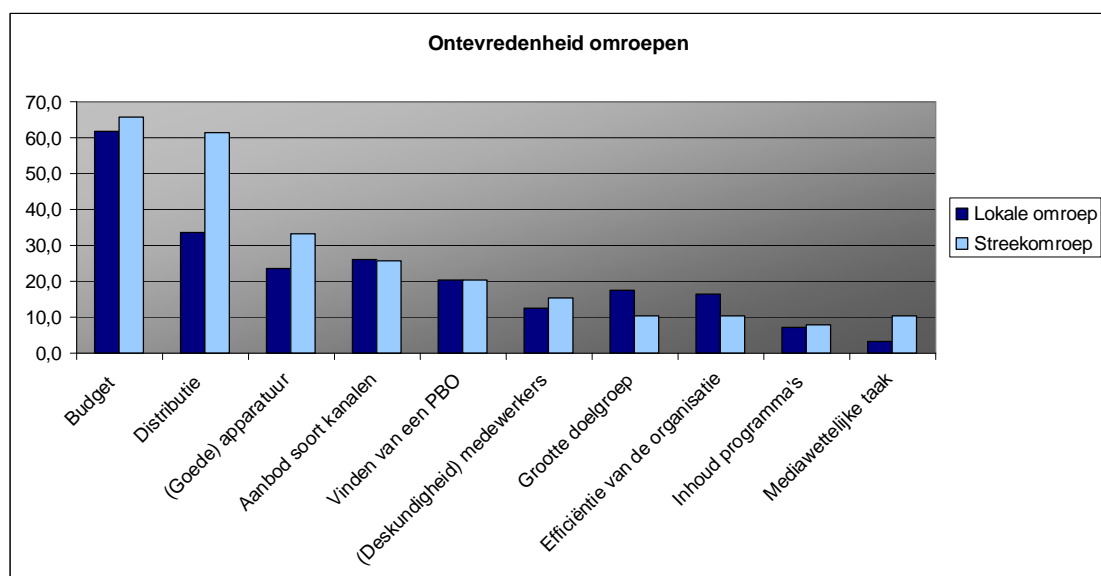
	Heel ontevreden	Ontevreden	Neutraal	Tevreden	Heel tevreden
Budget					
(Goede) apparatuur					
(Deskundigheid) vrijwilligers/personeel					
Distributie					
Aanbod soort kanalen (radio en televisie en internet)					
Inhoud van de programma's					
Grootte doelgroep luisteraars					
Efficiëntie van de organisatie					
Voldoen aan <u>mediawettelijke taak</u> van publiek omroep					
Vinden van een Programma Bepalend Orgaan					
Anders; nl ..... [open]					

**12. Zijn er positieve punten (voordelen) die een streekomroep heeft ten opzichte van een lokale omroep, die uitzendt voor 1 gemeente? Zo ja, welke?**  
 ..... [open]





## Bijlage B: Tabellen en grafieken



Figuur 1. Ontevredenheid over onderdelen omroeppraktijk (lokale en streekomroepen)

	Lokale omroepen				Streekomroepen				Totaal
	< 40.000 (N 81)	40 – 60.000 (N 17)	> 60.000 (N 24)	Totaal (N 122)	< 40.000 (N 12)	40 – 60.000 (N 11)	> 60.000 (N 14)	Totaal (N 37)	(N 159)
budget	12,3%	5,9%	25,0%	13,9%	8,3%	18,2%	7,1%	10,8%	13,2%
deskundigheid personeel	49,4%	17,6%	41,7%	43,4%	33,3%	54,5%	35,7%	40,5%	42,8%
apparatuur	56,8%	35,3%	45,8%	51,6%	58,3%	45,5%	78,6%	62,2%	54,1%
distributie	39,5%	11,8%	33,3%	34,4%	16,7%	18,2%	14,3%	16,2%	30,2%
aanbod soorten kanalen	53,1%	41,2%	45,8%	50,0%	41,7%	54,5%	50,0%	48,6%	49,7%
inhoud van de programma's	64,2%	64,7%	50,0%	61,5%	58,3%	72,7%	71,4%	67,6%	62,9%
grootte van de doelgroep	54,3%	47,1%	33,3%	49,2%	66,7%	54,5%	57,1%	59,5%	51,6%
efficiëntie van de organisatie	44,4%	41,2%	25,0%	40,2%	58,3%	63,6%	50,0%	56,8%	44,0%
voldoen aan de wettelijke taak	81,5%	76,5%	79,2%	80,3%	83,3%	72,7%	71,4%	75,7%	79,2%
vinden van PBO	64,2%	58,8%	45,8%	59,8%	58,3%	54,5%	64,3%	59,5%	59,7%

Tabel 1. Tevredenheid omroepen over onderdelen omroeppraktijk naar omvangsgebied (als % van groep)

	Lokale omroepen				Streekomroepen				Totaal
	< 40.000 (N=81)	40 – 60.000 (N=17)	> 60.000 (N 24)	Totaal (N=122)	< 40.000 (N 12)	40 – 60.000 (N 11)	> 60.000 (N=14)	Totaal (N 37)	(N 159)
budget	61,7%	76,5%	54,2%	62,3%	66,7%	54,5%	71,4%	64,9%	62,9%
deskundigheid personeel	18,5%	52,9%	20,8%	23,8%	33,3%	18,2%	42,9%	32,4%	25,8%
apparatuur	9,9%	17,6%	20,8%	13,1%	25,0%	9,1%	7,1%	13,5%	13,2%
distributie	23,5%	64,7%	37,5%	32,0%	58,3%	54,5%	64,3%	59,5%	38,4%
aanbod soorten kanalen	30,9%	17,6%	12,5%	25,4%	33,3%	0,0%	35,7%	24,3%	25,2%
inhoud van de programma's	4,9%	5,9%	16,7%	7,4%	16,7%	0,0%	7,1%	8,1%	7,5%
grootte van de doelgroep	13,6%	11,8%	33,3%	17,2%	0,0%	9,1%	14,3%	8,1%	15,1%
efficiëntie van de organisatie	11,1%	17,6%	33,3%	16,4%	8,3%	9,1%	7,1%	8,1%	14,5%
voldoen aan de wettelijke taak	2,5%	5,9%	4,2%	3,3%	8,3%	9,1%	7,1%	8,1%	4,4%
vinden van PBO	18,5%	23,5%	20,8%	19,7%	16,7%	9,1%	21,4%	16,2%	18,9%

Tabel 2. Ontevredenheid omroepen over onderdelen omroeppraktijk naar omvangsgebied (als % van groep)

	N	%
Nee	56	43,8%
Ja, we hebben er wel eens over nagedacht	56	43,8%
Ja, we hebben ideeën over het vormen van een streekomroep	12	9,4%
Ja, we hebben concrete plannen voor het vormen van een streekomroep	2	1,6%
Ja, we zijn bezig met het vormen van een streekomroep	2	1,6%
	128	100,0%

Tabel 3. Lokale omroepen die het vormen van een streekomroep hebben overwogen.

	< 40.000 (N 81)	40 – 60.000 (N 17)	> 60.000 (N 24)	Totaal (N 122)
Nee	44,4%	52,9%	41,7%	45,1%
Ja, we hebben er wel eens over nagedacht	43,2%	35,3%	50,0%	43,4%
Ja, we hebben ideeën over het vormen van een streekomroep	8,6%	11,8%	8,3%	9,0%
Ja, we hebben concrete plannen voor het vormen van een streekomroep	2,5%	0,0%	0,0%	1,6%
Ja, we zijn bezig met het vormen van een streekomroep	1,2%	0,0%	0,0%	0,8%

Tabel 4. Lokale omroepen die het vormen van een streekomroep hebben overwogen, naar omvangsgebied

# Bijlage C: Gesprekspartners

## Interviews met Streekomroepen

Organisatie	Gesprekspartners
Holland Centraal	de heer Marselis
SLOTSTAD RTV: Stichting Lokale Omroep Zeist – Bunnik	de heer den Heijer de heer Huitema
Stichting Lokale Omroep Bolsward/A7FM	de heer Alkema
Stichting Omroep Hoeksche Waard	de heer Robbemonnd
Stichting Skyline Radio en TV	de heer Roomer
WOS	de heer van den Burg

## Bijeenkomst expertgroep

Experts	Organisatie
Toos Bastiaansen	OLON
Jan Bierhoff	European Centre for Digital Communication (EC/DC)
Hermineke van Bockxmeer	Ministerie van OCW, hoofd sector mediabeleid
Steven Huismans	Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties
Freek Ingen Housz	Ministerie van OCW
Lydia Jongmans	VNG
Harry Manders	voormalig communicatie onderzoeker KUN en voormalig secretaris OLON

## Begeleidingscommissie

Commissieleden	Organisatie
Freek Ingen Housz	Ministerie van OCW
Lydia Jongmans	VNG
Dirk Oudenaarden	Commissariaat van de Media
Michel van der Voort	OLON





**Contact:**

Dialogic  
Hooghiemstraplein 33-36  
3514 AX Utrecht  
Tel. +31 (0)30 215 05 80  
Fax +31 (0)30 215 05 95  
[www.dialogic.nl](http://www.dialogic.nl)

